

371.33580

๙/๓๖ ๗

๕.3

การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้อาการสารละครโทรทัศน์
ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญควยวิธีการทางกัน

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาโท

ของ

หทัยกัน เทียนศรี

22 เม.ย. 2535

เสนอทอมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

พฤษภาคม 2532

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

H43468

177618

การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายการสารละครโทรทัศน์
ที่ละครเสนอสาระสำคัญควมวิการต่างกัน

บทคัดย่อ

ข้อ

บทคัดย่อ

เสนอทอมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2532

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละคร เสนอสาระสำคัญด้วยวิธีการต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) กรุงเทพฯ จำนวน 60 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 โดยวิธีสุ่ม ดังนี้

กลุ่มทดลอง 1 เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละคร เสนอสาระสำคัญนำเรื่อง

กลุ่มทดลอง 2 เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละคร เสนอสาระสำคัญ

สรุปท้ายเรื่อง

หลังจากเรียนรายการโทรทัศน์จบลงให้ทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบทันที นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ t-test แบบ Independent Group

ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง 1 สูงกว่ากลุ่มทดลอง 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A COMPARATIVE STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT THROUGH DOCU - DRAMA
TELEVISION PROGRAMS WITH DIFFERENCES OF IMPORTANT
ESSENCE METHOD ON DRAMA - PRESENTATION

AN ABSTRACT

BY

HATAIRAT THIENSRI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

February 1989

The Purpose of this study was to compare learning achievement through docu - drama television programs with differences important essence method on drama - presentation.

The Sample were 60 of Pratomsuka III Students of Wat Donmuang School, Bangkok. The subjects were randomly divided into two experimental groups, 30 students in each group.

The experimental group I learned from docu - drama television programs using important essence method on drama - presentation at the beginning.

The experimental group II learned from docu - drama television programs using important essence method on drama presentation as the end.

Right after the lessons, the learning achievement tests were given to the subjects. The data then were analyzed by using t-test Independent Group.

It revealed that the learning achievement of the experimental group I was significantly higher than those of the experimental group II at .01 level.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ประธาน
(รศ.ชม ภูมิภาค)

..... กรรมการ
(อ.พิเชท วันไฉ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ.ชม ภูมิภาค)

..... กรรมการ
(อ.พิเชท วันไฉ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.สมพร งามอุทุม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่...๕...เดือน...สิงหาคม...พ.ศ....๒๕๓๒.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือ แนะนำเป็นอย่างดี จาก
รองศาสตราจารย์ชม ภูมิภาค ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์บัณฑิต วัฒน
กรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมพร ชนอุทัย กรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพินทร
ชูชม ที่ให้คำปรึกษาค้นสถิติ ผู้วิจัยรู้สึกสำนึกในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบ
ขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณโรงเรียนวิคมวงและโรงเรียนวัดคอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) ที่ได้ให้
ความอนุเคราะห์ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล คุณนิยะพงศ์ เทียนศรี ที่ให้ความช่วยเหลือ
ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ตลอดจน คุณรัชชวาลย์ มังคลลังกุล คุณทรงชัย ลิ้มปทุม
คุณมนัส น้อยชื่น คุณสง ทอยอด และทุก ๆ ท่านที่ไม่ได้กล่าวนามที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็น
อย่างค้ำประกัน ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ขอเทอกราบคุณ คุณพ่อคุณแม่และที่มวลมิตร ที่เป็นกำลังใจและส่งเสริมการศึกษาของ
ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งคุณครู อาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

หทัยรัตน์ เทียนศรี

สารบัญ

บท

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	รูปแบบรายการโทรทัศน์การศึกษา	7
	สาระละครโทรทัศน์	9
	การวิจัยเกี่ยวกับโทรทัศน์การศึกษา	12
	เอกสารและการวิจัยเกี่ยวกับการนำเรื่องและการสรุป	15
	การนำเรื่อง	15
	การวิจัยเกี่ยวกับการนำเรื่อง	18
	การสรุป	19
	การวิจัยเกี่ยวกับการสรุป	21
	จากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า	22
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	23
3	วิธีดำเนินการทดลอง	24
	การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	24
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	24

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	25
การดำเนินการทดลอง	26
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	27
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	28
ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล	28
ผลการศึกษาค้นคว้า	28
5 บทขอสรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	30
บทขอ	30
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	30
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	30
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	31
สรุปผลการค้นคว้า	31
อภิปรายผล	32
ขอเสนอแนะ	32
ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	33
บรรณานุกรม	34
ภาคผนวก	40
ประวัติย่อของผู้วิจัย	64

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	26
2 ค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย	29
3 แสดงค่า P_H , P_L , P และ r ที่ได้จากการวิเคราะห์หข้อสอบ	42
4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ	44

บทนำ

โทรทัศน์เข้ามาในบทบาทในฐานะสื่อการศึกษามากขึ้น มีการใช้สื่อการศึกษานี้ในการศึกษาระดับชาติ คือ สามารถใช้กันทั่วประเทศตามนโยบายของรัฐบาล โดยใช้กันในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา ด้วยความคิดว่าโทรทัศน์ทั้งภาพและเสียง ซึ่งมีประสิทธิภาพในเชิงการสอนเป็นพิเศษ (สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2530 : 172) ซึ่งสามารถให้ความรู้ทุกรูปแบบทั้งแต่ความรู้ทาง ๗ ไปหาขบวนการที่ซับซ้อนได้ เป็นเครื่องมือการสอนได้เหมือนกับการสอนของครู โดยตรง (ชม ภูมิภาค. 2515 : 50) ทั้งยังสามารถนำบทเรียนเก่ามาสอนซ้ำให้เด็กได้ชมใหม่โดยไม่ผิดเพี้ยนทุกเวลาที่ต้องการ (มนตรีชัย นิพนานนท์. 2526 : 30) นอกจากนี้โทรทัศน์ยังสามารถใช้สอนได้ทั้งข้อเท็จจริงและความคิดรวบยอด ซึ่งความรู้เป็นจำนวนมากสามารถนำมาเสนอทางโทรทัศน์ได้ดีกว่าการสอนปกติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะเพิ่มสูงขึ้น เมื่อนำเอาโทรทัศน์มาช่วยในการสอนอย่างสม่ำเสมอ เพราะโทรทัศน์จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนกระทำกิจกรรมสร้างสรรค์และสามารถตั้งใจให้นักเรียนอยากเรียน ช่วยให้นักเรียนทั้งหมดมีความเสมอภาคในการเรียนด้วย (Vasche. 1966 : 19) จึงถือได้ว่าโทรทัศน์เป็นแหล่งวิทยาการที่ทรงพลังอย่างหนึ่ง (เป็รื่อง ภูมิ และครุฑ อัคราธร. 2515 : 3)

โทรทัศน์มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาค้นคว้า จึงมีผู้นำเอาโทรทัศน์มาใช้ในการศึกษามากมาย ทั้งนำเอาเทคนิคและวิธีการเสนอรายการโทรทัศน์เพื่อการบันเทิงมาประยุกต์ใช้ จึงทำให้นิยามของการท่องเที่ยวที่ทันสมัยในการเสนอรายการแก่ผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาตรงกับที่หลักสูตรประสงค์เอาไว้ (คัมภีร์ กายสอน. 2524 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Hancock. 1971 : 7) การใช้โทรทัศน์การศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดเช่นนี้ จะต้องคำนึงถึงคุณภาพทางการศึกษาควบคู่ไปกับคุณภาพทางอารมณ์ การเตรียมเนื้อหาสาระตลอดจนรูปแบบรายการโทรทัศน์ในการนำเสนอข้อความหรือเนื้อหาสาระต่าง ๆ โดยการกำหนดสัดส่วนและรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถถ่ายทอดแนวคิด ทักษะ อารมณ์และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้ตามเป้าหมาย ข้อมูลและเนื้อหา

จะต้องเลือกเฉพาะข้อมูลที่เป็นต่อการนำเสนอรายการและการกำหนดรูปแบบใหม่มีความหลากหลาย น่าสนใจ ความพิเศษสุดของรายการโทรทัศน์การศึกษาในทัศนะผู้ชมจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรายการที่พลอด โฆษณาสินค้าหรือเฉพาะมีค่าว่าการศึกษาเป็นประกัน แต่ขึ้นอยู่กับรายการที่ประณีตและรายการนั้นเข้า ถึงผู้ชมได้มากที่สุด (สุโขทัยธรรมาธิราช. 2530 : 29 - 30)

รูปแบบรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจึงมักนำเสนอในรูปแบบง่าย ๆ ตรงไปตรงมาเนื้อหาจะ เน้นความสนุกสนานเร้าใจ รูปแบบการนำเสนอรายการจึงนิยมรูปแบบละคร การเล่าเรื่อง และการทูล โดยจำลองหรือทดแทนสิ่งที่ป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม มีตัวมัน ให้เด็กเกิดความเข้าใจได้ง่าย จดจำและเกิดความชอบในสิ่งที่ดู เด็กก็จะเกิดความรู้สึกนิยมชมชอบในสิ่งนั้น (สุโขทัยธรรมาธิราช. 2530 : 22 - 23) นอกจากนั้นละครยังให้ประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน สามารถเข้าถึงสาเหตุของ สถานการณ์นั้น ๆ หรือเหตุผลของการกระทำใด ๆ ของตัวละครได้อย่างถูกต้องจากการชมบทบาทที่ เหมาะสมของผู้แสดง ทั้งนี้เพราะละคร เป็นภาพสะท้อนของชีวิตจริง ๆ นั่นเอง (อมรา ปริญญาญรณ์. 2521 : 62)

รายการละครโทรทัศน์การศึกษาจึงเป็นการจำลองสถานการณ์ชีวิตของคนในสังคม เพื่อ สอนความรู้ในวิชาการต่าง ๆ โดยให้ตัวละครนำเรื่องพูดคุยหรือให้ข้อคิด ผู้ชมก็จะเรียนรู้จาก คำพูดหรือเรื่องราวที่ตัวละครเสนอ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาและเมื่อนำละครมาประกอบ รายการที่เสนอสาระสำคัญ มิใช่เสนอเป็นละครทั้งรายการ เพื่อให้การศึกษาความรู้และแนวคิดใน เรื่องที่เสนอ จึงเป็นรูปแบบรายการอีกรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า รูปแบบสารละคร ซึ่งทำให้รายการ โทรทัศน์การศึกษาเกิดประโยชน์มากขึ้น ในการที่จะทำให้ผู้ชมได้รับความรู้ความเข้าใจและรู้สึก เพลิดเพลินได้ดีกว่ารายการสนทนาหรือการพูดบรรยายให้ฟังเพียงอย่างเดียว (สุโขทัยธรรมาธิราช. 2530 : 191) ซึ่งรูปแบบรายการสารละครสามารถนำเสนอสาระได้ 4 แนว ดังนี้

1. ใช้ละครนำเรื่อง
2. ใช้ละครเป็นตัวอย่าง
3. ใช้ละครขยายแนวคิด
4. ใช้ละครสรุป

ในการผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา การนำเรื่องเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะเร้าความสนใจ แก่ผู้เรียน สร้างบรรยากาศทางใจให้เกิดความอยากรู้อยากเรียน (เป็รื่อง กุญท์. 2528 : 3)

กระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนและชักนำความถึความอยกของสิ่งที่จะเรียนให้แก่ผู้เรียน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2525 : 214) ซึ่ง เป็รื่อง ญุท (2528 : 4) กล่าววาทอนเริ่มรายการ เป็นตอนที่สำคัญในการผลิตรายการ โทรทัศน์ที่สามารถทำได้อย่างน่าทึ่ง น่าสนใจเร้าใจหรือชวนติดตาม นอกจากนี้ เวอร์นอน (เพ็ญศรี ทิพย์สุวรรณกุล. 2528 : 804 ; อ้างอิงมาจาก Vernon. 1966) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้และความเข้าใจในรายการโทรทัศน์เพื่อการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิกิริยาของผู้ชมรายการ โทรทัศน์ต่อการรับรู้และความเข้าใจในรายการโทรทัศน์การศึกษา ผลการวิจัยส่วนหนึ่งปรากฏว่า สิ่งที่เห็นหรือเสนอตอนตอนของรายการสามารถทำให้คุณค่าต่อความสนใจของผู้ชม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการ เร้าความสนใจของผู้ชมรายการ

การสรุปในการเรียนการสอนจะเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการ เสนอเนื้อหาสาระ ระบุเรื่องหรือหัวเรื่องในบทเรียน มีวัตถุประสงค์มุ่งสรุปประเด็น (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2525 : 223) สำหรับในรายการ โทรทัศน์การสรุปจะใช้ในการสรุปสาระสำคัญของรายการหรือสรุปประเด็นของเรื่อง การสรุปยังเป็นการสรุปผลลัษและทิ้งปัญหาไว้ให้ขบคิด (สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2530 : 16) สำหรับการเรียนการสอน การสรุปยังช่วยให้เด็กเรียนที่เรียนเนื้อหาสาระของหัวเรื่องต่าง ๆ มาแล้ว ความเข้าใจอาจกระจัดกระจายมีความสับสนหรือมีความเข้าใจผิด ครูจึงมีการสรุปบทเรียนเพื่อเน้นประเด็นความถึความอยกหรือเนื้อหาสาระสำคัญเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนแจ่มแจ้ง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2525 : 223) ซึ่ง มิลเลอร์ เลวิน และแคนเนอร์ (เป็รื่อง ญุท. 2519 : 43 ; อ้างอิงมาจาก Miller Levine and Kanner. 1953 : 140) ได้สรุปผลวิจัยว่า การสรุปหลังดูภาพยนตร์จบแล้วก่อให้เกิดการเรียนรู้สูงกว่าการสรุปเป็นตอน ๆ และการสรุปนั้นดีกว่าไม่มีการสรุปเลย ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย อินทรักษาทรัพย์ (2528 : 22) พบว่าผู้เรียนที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่เสนอภาพบางส่วนจากเนื้อหาในรายการหลังรายการ มีผลการ เรียนรู้สูงกว่าผู้เรียนที่เรียนจากรายการ โทรทัศน์ที่เสนอภาพบางส่วนจากเนื้อหาในรายการก่อนรายการ และ วีรบุทษ บุญยะไวโรจน์ (2528 : 68) ได้เสนอผลวิจัยในเรื่องรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่มีฉัฒนาศักษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้แสดงความคิดเห็นว่า รูปแบบรายการที่สนใจมากที่สุด คือ การสาธิตประกอบการอธิบาย การผสมหลาย ๆ รูปแบบในการเสนอข่าวและการตอบปัญหา และละครมีสรุปตอนท้ายตามลำดับ ยังให้ขอเสนอแนะวารายการทุกรูปแบบควรมีการสรุปตอนท้ายรายการด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่า การนำเรื่องและการสรุปท้ายเรื่องมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนแต่ยังมิใช่ข้อสรุปของรายการสารละครโทรทัศน์ เพราะรายการสารละครโทรทัศน์เป็นรูปแบบรายการเพื่อการศึกษาที่แตกต่างจากรายการประเภทอื่น ๆ ทั้งรูปแบบและวิธีการนำเสนอโดยการใช้ละครมาเสนอสาระสำคัญในลักษณะต่าง ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนและการให้ความรู้และความเพลิดเพลินควบคู่ไปด้วย ตลอดจนเป็นเทคนิคในการผลิตรายการอย่างหนึ่ง ซึ่งการวิจัยเกี่ยวกับโทรทัศน์โดยเฉพาะการวิจัยเพื่อปรับปรุงคุณภาพรายการซึ่งมีน้อยที่สุด (เพ็ญศรี ทิพย์สุวรรณกุล, 2528 : 796) ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นการเพิ่มคุณค่าในการพัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์การศึกษาให้เกิดประโยชน์และยังเป็นการแสวงหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการใช้โทรทัศน์การศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษารายการสารละครโทรทัศน์ ซึ่งเลือกใช้ละคร เสนอสาระรายการ 2 แนว คือ การใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่องกับการใช้ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่องว่าจะส่งผลต่อการเรียนรู้แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และประกอบกับยังไม่มีผู้ใดเคยศึกษามาก่อน ผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และแนวทางในการผลิตรายการโทรทัศน์ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่องกับสรุปท้ายเรื่อง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้ได้รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนและเป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบรายการโทรทัศน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. เป็นแนวทางช่วยให้อุ้มนักเรียนในการผลิตรายการโทรทัศน์การสอนได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบรายการที่จะผลิตได้อีกส่วนหนึ่ง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ ผู้วิจัยจะทดลองกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2531 ซึ่งใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายจากโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากพอต่อการทดลองมา 1 โรงเรียน แล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายได้จำนวนนักเรียน 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ก. จำนวน 30 คน และกลุ่มทดลอง ข. จำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รายการโทรทัศน์แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

2.1.1 รายการโทรทัศน์รูปแบบสารละครที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่อง

2.1.2 รายการโทรทัศน์รูปแบบสารละครที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญสรุป

ท้ายเรื่อง

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3. เนื้อหาวิชาที่ศึกษา เป็นเนื้อหาในวิชาจริยศึกษา เรื่อง ความรับผิดชอบ ระดับประถมศึกษา ปีที่ 3 ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ 2521

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. รายการสารละครโทรทัศน์ หมายถึง วิธีการหรือลีลาการเสนอเนื้อหาสาระ สิ่งที่อยู่ในรายการโทรทัศน์ที่เป็นการผสมผสานรูปแบบสารคดีกับรูปแบบละครโดยการใส่ละครมาประกอบรายการบางส่วน เพื่อให้ความรู้และแนวคิดในเรื่องที่เสนอ ในที่มีวิธีการเสนอสาระ 2 แนว คือ

1.1 ใส่ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่อง

1.2 ใส่ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่อง

2. ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่อง หมายถึง การนำเอาสาระสำคัญจากเนื้อหาในรายการมาเสนอเป็นละครนำเรื่อง

3. ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่อง หมายถึง การนำเอาสาระสำคัญจากเนื้อหาในรายการมาเสนอเป็นละครสรุปท้ายเรื่อง
4. ผลการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ทั้ง 2 แบบ ซึ่งวัดได้โดยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยวัดทันทีที่ดูรายการโทรทัศน์จบลง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบรายการโทรทัศน์การศึกษา

ในการผลิตรายการโทรทัศน์ใด ๆ ก็ตาม สิ่งสำคัญนอกจากเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในรายการแล้วก็คือ รูปแบบรายการที่เหมาะสมในอันที่จะถ่ายทอดแนวคิด ทศนคติ อารมณ์ และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไปยังผู้ชม การกำหนดรูปแบบรายการ ควรให้มีความหลากหลายน่าสนใจ มีคุณภาพ น่าสนใจและชวนติดตาม

ผู้กำหนดรูปแบบรายการที่แท้จริงควรเป็นกลุ่มเป้าหมาย รายการโทรทัศน์การศึกษาสามารถระบุกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนว่าคือใคร มีสถานการณ์อย่างไร และมีวัตถุประสงค์ในการชมเพื่ออะไร การกำหนดรูปแบบรายการย่อมมีความยุ่งยากน้อยกว่ารายการทั่วไป (สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2530 : 40)

รูปแบบ (format) หมายถึง วิธีการและลีลาการเสนอเนื้อหาสาระและสิ่งที่อยู่ในรายการโทรทัศน์ จำแนกรูปแบบได้หลายวิธี ตามประเภทของรายการโทรทัศน์ โดยเลือกเสนอรูปแบบที่ใช้กันมาก 12 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบพูดคนเดียว (monologue) เป็นรายการที่ผู้ปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมเพียงหนึ่งคน ส่วนมากจะมีภาพประกอบเพื่อมิให้เห็นหน้าผู้พูดอยู่ตลอดเวลา

2. รูปแบบสนทนา (dialogue) เป็นรายการที่มีคนมาพูดคุยกันสองคน ทั้งสองคนมีผู้ถามและผู้สนทนา แสดงความคิดเห็นประเด็นที่น่าเสนอ ทั้งคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนาจะมีคน 2 - 3 คนก็ได้

3. รูปแบบอภิปราย (discussion) เป็นรายการที่ผู้ดำเนินการอภิปรายหนึ่งคน ย้อนประเด็นคำถามให้ผู้ร่วมอภิปรายตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป แต่ไม่ควรเกิน 4 คน โดยผู้อภิปรายแต่ละคนจะแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อประเด็นต่าง ๆ โดยอาจเสริมหรือแย้งคนที่พูดก่อนได้

4. รูปแบบสัมภาษณ์ (interview) เป็นรายการที่มีผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ คือ วิทยากร มาสนทนากันโดยผู้ดำเนินรายการสัมภาษณ์ จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มาเล่าให้ฟัง

5. รูปแบบเกมหรือตอบปัญหา (quiz programme) เป็นรายการที่จัดให้มีการแข่งขันระหว่างคนหรือกลุ่มของผู้ที่มีมารวมรายการด้วยการเล่นเกมหรือตอบปัญหา รายการแบบนี้อาจจัดอยู่ในลักษณะอื่นที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมด้วย

6. รูปแบบสารคดี (documentary programme) เป็นรายการที่เสนอเนื้อหาด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดรายการโดยไม่มีพิธีกร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

6.1 สารคดีเต็มรูป เป็นการดำเนินเรื่องด้วยภาพเนื้อหาตลอดรายการ

6.2 กึ่งสารคดีถึงทุกคนเกี่ยว (semi documentary) เป็นรายการที่มีผู้ดำเนินรายการ ทำหน้าที่เป็นเรื่องพูดคุยกับผู้ชมและให้เสียงบรรยายตลอดรายการ นอกนั้นเป็นภาพแสดงเรื่องราวหรือกระบวนการตามธรรมชาติ

7. รูปแบบละคร (drama) เป็นรายการที่เสนอเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยการจำลองสถานการณ์เป็นละคร มีการกำหนดผู้แสดง จัดสร้างฉาก การแต่งตัวและแต่งหน้าให้สมจริงสมจังและใช้เทคนิคการละครเพื่อเสนอเรื่องราวให้เหมือนจริงมากที่สุด ในด้านการศึกษาละครโทรทัศน์อาจจำลองสถานการณ์ชีวิตของคนในสังคมเพื่อสอนความรู้ในเชิงจิตวิทยา สังคมวิทยา การเมือง และการปกครอง

8. รูปแบบสารละคร (docu - drama) เป็นรายการที่ผสมผสานรูปแบบสารคดีเข้ากับรูปแบบละครหรือการนำละครมาประกอบรายการที่เสนอเนื้อหาบางส่วน มีให้เสนอเป็นละครทั้งรายการ เพื่อให้การศึกษา ความรู้และแนวคิด

9. รูปแบบสาธิตและการทดลอง (demonstration) เป็นรายการที่เสนอวิธีการทำอะไรสักอย่างเพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางที่จะนำไปใช้ทำจริง

10. รูปแบบเพลงและดนตรี (song and music) มี 3 ลักษณะ

10.1 มีดนตรีและนักร้องมาแสดงสด

10.2 ให้นักร้องมาร้องควบคู่ไปกับเสียงดนตรีที่บันทึกมาแล้ว

10.3 ให้นักร้องและนักดนตรีมาแสดง แต่ใช้เสียงที่บันทึกมาแล้ว

11. รูปแบบการถ่ายทอดสด (live programme) เป็นรายการที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น

12. รูปแบบนิตยสาร (magazine programme) เป็นรายการที่เสนอรายการหลายประเด็น หลายรส และหลายรูปแบบในรายการเดียวกัน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2523 : 731 - 736)

สารละครโทรทัศน์ (9.11)

ละคร (drama) หมายถึง การแสดงเพื่อให้เกิดความบันเทิงและเป็นวิธีการที่เก่าแก่ และง่ายที่สุดในการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการติดต่อ เริ่มตั้งแต่มนุษย์พยายามที่จะสื่อความหมายกันด้วยท่าทาง (ภรณี ศุภรัตน์. 2526 : 2) โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ เรื่องการแสดง และผู้ชม (นพมาศ สิริภายะ. 2530 : 696)

ละครจึงเป็นมหรสพหรือการแสดงที่มีเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ กล่าวคือ แสดงเป็นเรื่องราวต่าง ๆ การละครเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่เสนอต่อผู้ชมในรูปของการกระทำ (action หรือ acting) ซึ่งอาจประกอบด้วยการเล่นร้องรำทำเพลงหรือแสดงกิริยาต่าง ๆ (ทรงศักดิ์ ปรางวัฒนากุล. 2530 : 1) ละครจึงเป็นสาขาหนึ่งของศิลปะที่ก่อให้เกิดความตื่นเต้น สนุกสนานได้มากกว่าศิลปะแขนงอื่น จึงเป็นศิลปะที่ประชาชนรู้จักมากที่สุด นอกจากนี้ชีวิตในสังคมปัจจุบันนี้ได้ผูกพันอยู่กับการละครจนแทบจะกล่าวได้ว่าแยกกันไม่ออกเสียแล้ว หลังจากมีผู้ประพันธ์วิทยุและโทรทัศน์ตามลำดับ การละครยิ่งเข้าแทรกซึมถึงบ้าน ไม่ว่าจะเป็นละครวิทยุ ละครโทรทัศน์ ละครเวที (ฉวีวรรณ ถินาวงศ์. 2527 : 34 - 35)

ถ้าเรามองละครในความหมายที่กว้างที่สุด โดยนิยามละครว่า "การแสดงที่เป็นเรื่อง" จะพบว่าละครนี้กินความรวมไปถึงละครเวที ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ ความแตกต่างของละครทั้งสามประเภทอยู่ที่สื่อที่ใช้ในการนำเสนอ ละครเวทีจะใช้สื่อของเวทีซึ่งกินเนื้อที่ความกว้าง ความยาวและความลึกมีตัวตนจับต้องได้ เกิดขึ้นเบื้องหน้าเราที่เป็นคนดู ภาพยนตร์

จะใช้สื่อของจอภาพยนตร์ซึ่งฉายเรื่องราวที่ถ่ายไว้ล่วงหน้า ส่วนโทรทัศน์จะใช้สื่อของเครื่องรับโทรทัศน์ซึ่งปรากฏภาพเป็นจอเล็ก ๆ แต่โทรทัศน์เป็นสื่อที่คล้ายคลึงกับภาพยนตร์ในแง่ที่ว่า กล้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างเรื่องราวที่จะถ่ายทอดสื่อสารไปยังผู้ชม สิ่งที่แตกต่างไปอยู่ที่ขนาดของจอซึ่งเล็กกว่าจอภาพยนตร์มาก ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเสนอเหตุการณ์ใหญ่โต ข้อดีประการหนึ่งของสื่อที่เป็นโทรทัศน์ คือ การที่โทรทัศน์เข้าถึงตัวผู้ชมได้ในลักษณะที่มีความเป็นส่วนตัวและรบกวนมาก คือ ในบ้าน ห้องนั่งเล่น ห้องนอน คนดูจะมีความรู้สึกใกล้ชิดมาก จึงเหมาะสำหรับการเสนอเรื่องชีวิตสามัญหรือชีวิตในระดับครอบครัวซึ่งคนดูจะเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง (นพมาศ สิริกายะ. 2530 : 697 - 699)

การสร้างละครทางโทรทัศน์มีผู้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นการสร้างเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แท้จริงแล้วละครนั้นเป็นสื่อในการให้การศึกษาและความรู้อย่างไคยล (นาถกรณ อัจฉริยะกุล. 2531 : 583) ซึ่ง วสันต์ อติศัพท์ (2528 : 276) กล่าวว่าละครโทรทัศน์เป็นการผสมผสานระหว่างความสามารถในการเขียนบท การแสดง การจัดฉาก การถ่ายภาพ การตัดต่อ ตลอดจนการให้แสงเสียงประกอบ ละครโทรทัศน์จะแสดงให้เห็นปฏิกิริยาของตัวละคร โดยการเน้นการพัฒนาตัวละคร ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และบทสนทนา ทั้งสื่อทางโทรทัศน์สามารถจะรวมสิ่งเหล่านี้ไว้ได้ในทุก ๆ ด้าน ผู้ชมอยู่ใกล้จอจึงสามารถเพ่งความสนใจตรงไปยังรายละเอียดบางจุดได้ง่ายและในภาพระยะใกล้ซึ่งทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกคุ้นเคยและการมีส่วนร่วมที่มากกว่าภาพยนตร์ การนำเสนอรายการการศึกษา ด้านรูปแบบละคร ย่อมเป็นสิ่งที่น่าสนใจมากที่สุด นอกจากจะให้ความบันเทิงแล้วยังให้ความรู้มีสาระประโยชน์ต่อผู้ชมและชวนติดตามไปในตัว สามารถแทรกการเรียนการสอนหรือมีลักษณะการศึกษาที่ต้องการไว้ในแต่ละละครหรือการแสดงนั้น ๆ (สมคิด ชีรศิลป์. 2530 : 143) ละครโทรทัศน์ที่มีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้ จึงมิใช่การมานั่งบรรยายทางวิชาการหรือการสั่งสอนถ่ายทอดความรู้ แก่ผู้ชมแต่จะเป็นละครที่มุ่งสาระที่เป็นจริงหรือเรื่องราวที่อยู่บนรากฐานของความจริง มุ่งให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือเรื่องราวที่ทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจ ได้รับความรู้ ข้อคิด หรือคติ

สอนใจตลอดจนเกิดความเพลิดเพลินตามไปด้วย เพราะเทคนิคการสร้างละครนั้นสามารถใช้เทคนิคให้ความสนุกสนาน ตื่นเต้น เราใจ ให้แก่ผู้ชมให้ติดตามชมได้

การสร้างละครเพื่อความรู้นั้น มีแนวทางที่ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้โดยหลายประการ คือ

1. เสนอเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้โดยตรง เช่น ละครที่ต้องการให้เข้าใจแง่มุมทางกฎหมาย โดยใช้เนื้อเรื่องและตัวละครแสดงให้เห็นจริงจะทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ชัดเจนสมจริงสมจัง
2. สอดแทรกความรู้ในการเจรจา ในลักษณะซักถามโต้ตอบ
3. สอดแทรกความรู้ทางการแสดงออก การแต่งกาย การสร้างฉากเพื่อให้ความรู้ทางวัฒนธรรม จารีตประเพณี

รายการสารคดี เป็นรูปแบบรายการอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์ชัดเจน คือ ให้ความรู้และความบันเทิงควบคู่กันไป ความรู้ที่นำเสนอได้นั้นมาจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงหรืออาจอิงมาจากของจริงเป็นสิ่งที่งดงาม สมควร เป็นแบบอย่างหรือควรได้ความรู้ รับรู้ เป็นสิ่งที่แปลกใหม่ เนื้อหาสารคดีแต่ละเรื่องต้องมีจุดยืนของเรื่องสำคัญจุดหนึ่งและการดำเนินเรื่องจะเน้นจุดนั้น แต่รูปแบบนำเสนอจะต้องแยกแยะให้ละเอียดทุกแง่มุม (อรนุช เลิศจรยารักษ์. 2531 : 535) นอกจากนี้สิ่งที่ผู้ผลิตรายการจะต้องพิจารณาเป็นพิเศษ คือ บทและเทคนิคในการผลิตที่จะทำอย่างไรให้ผู้ชม ชมนแล้วชอบได้ความรู้ ความเข้าใจ ขณะเดียวกันก็เพลิดเพลินควบคู่ไปด้วย

รูปแบบรายการสารละคร (docu - drama) จึงเป็นรายการที่ผสมผสานรูปแบบสารคดีเข้ากับรูปแบบละคร หรือการนำละครมาประกอบรายการที่เสนอสาระบางส่วนมิใช่เสนอเป็นละครทั้งรายการ ซึ่งรายการสารละครนี้สร้างขึ้นโดยอาศัยเรื่องราวที่เป็นจริงเป็นหลัก (David Self. 1986 : 14 - 15) ซึ่งการเสนอสารละครในลักษณะนี้มีประโยชน์มาก ในรายการเพื่อการศึกษาที่จะให้ผู้ชมได้รับความรู้ความเข้าใจและรู้สึกเพลิดเพลินไปด้วย (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2528 : 735) ยังสามารถกระตุ้นผู้ชมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งได้ (นภาพรณ อัจฉริยะกุล. 2531 : 720) การนำเอาละครมาเสนอในรายการมีวิธีมุ่งให้สาระ 4 แนว คือ

1. ละครที่นำเสนอเรื่อง มักเป็นละครที่เก็บประเด็นสำคัญต่าง ๆ ไว้เพื่อให้ผู้ชมดำเนินรายการหยิบยกมาอธิบายตอนหลัง
2. ละครที่ใช้เป็นตัวอย่าง เป็นการนำละครมาแสดงเป็นตัวอย่างของเรื่องที่ได้เสนอไปแล้ว

3. ละครที่ใช้ขยายประเด็นหรือแนวคิด เป็นการนำละครมาเสนอให้เห็นประเด็นบางอย่างที่จะทำได้ดีกว่า ชัดเจนกว่าการพูดให้ฟังเฉย ๆ

4. ละครที่ใช้สรุป เป็นการใช้ละครสรุปประเด็นต่าง ๆ จากเรื่องราวที่มีการพูดถึงไปแล้ว

ประโยชน์ของการใช้สื่อการสอนแบบละคร

สื่อการสอนแบบละครสามารถจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงแก่ผู้เรียนที่มีส่วนแสดง และประสบการณ์รองแก่ผู้เรียนที่เป็นผู้ชม ดังนั้นสื่อการสอนแบบละครจึงเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. สร้างความจำให้แม่นยำและคงทน สิ่งที่จะเกิดขึ้นในละครจะติดตาตรึงใจผู้เรียนอยู่ได้เป็นเวลานาน ไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ในฐานะที่มีส่วนในการแสดง การจัดแสดง หรือผู้ชม

2. ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. สนองความต้องการของผู้เรียนไปตามแนวสนใจ

4. พัฒนาการสร้างและการใช้จินตนาการตลอดจนความคิดสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้อย่างถูกต้อง

5. พัฒนาคุณค่าส่วนบุคคล กำนรรสนิยม ความมีสุนทรีย์และความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรม (อมรา ปรุทธิโยธิน, 2521 : 73 - 75)

การวิจัยเกี่ยวกับโทรทัศน์การศึกษา

ปาล์มเมอร์ (Palmer. 1974 : 95 - 100) ได้ศึกษารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเพื่อสำรวจลักษณะการเลือกชมรายการโทรทัศน์ และความแตกต่างของเด็กในแต่ละระดับในการเลือกชมรายการโทรทัศน์ โดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียน ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า

1. เด็กในชั้นประถมศึกษาชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 21 ชั่วโมง และมีแนวโน้มจะสูงขึ้น

2. เด็กเล็กชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 16 ชั่วโมง เด็กโตชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ 14 ชั่วโมง เท่านั้น

3. เด็กโตจะชมรายการที่สนใจเท่านั้น

4. เด็กเล็กชอบชมรายการที่สีกสับ โลตโนน ผจญภัย เช่น รายการ นกสีบ รองลงมาชอบการ์ตูน ส่วนเด็กโตชอบรายการละครและภาพยนตร์คดีสอนใจ

5. เด็กส่วนใหญ่สนใจรายการโทรทัศน์การศึกษาไม่มากนัก

ในการแบ่งประเภทความสนใจของเด็ก เด็กในวัย 3 - 6 ปี จะชอบรูปแบบการนำเสนอสาระของรายการเป็นเรื่อง พ่อแม่ เรื่องสัตว์ เรื่องความดี ความเมตตา และเพื่อความสนุกสนานเป็นสำคัญ ทั้งนี้รูปแบบการนำเสนอจึงเป็นรูปแบบง่าย ๆ เช่น การเล่าเรื่อง การเชิดหุ่น การ์ตูน และรูปแบบละคร สำหรับเด็กอายุ 7 - 12 ปี สาระของรายการเน้นความตื่นเต้น เร้าใจมากขึ้นสร้างจินตนาการมากขึ้น รูปแบบการเสนอรายการจึงนิยมรูปแบบละครมากกว่าการเล่าเรื่อง (นภาพร อัจฉริยะกุล. 2531 : 22 - 23) และเด็กโตเห็นว่าจะครมีสิ่งยั่วเข้าให้เด็กได้ใช้เหตุผลและมีความเป็นนามธรรมมากขึ้น (เทวี แยมสรวล. 2527 : 15) ซึ่งสมพงษ์ แดงตาก (2518 : 63 - 68) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า รายการที่มีประโยชน์สำหรับเด็กควรจัดในรูปของรายการบันเทิงสอดแทรกวิชาการ หรือความรู้ที่กันไปในเรื่องเกี่ยวกับโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ฝ่ายจักรระบบและวิจัยสื่อการศึกษา/สุโขทัยธรรมมาธิราช. (2524 : 66 - 67) ได้ทำการวิจัยทดสอบประสิทธิภาพของสื่อเสริมประเภทรายการโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา ประกอบชุดวิชาที่เปิดสอน ในภาคการศึกษา ที่ 1/2523 จำนวน 9 ชุดวิชาในส่วนที่เกี่ยวกับรูปแบบรายการ และเนื้อหา ปรากฏผลว่า รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าควรเป็นละครประกอบการบรรยายมากที่สุด ในส่วนของเนื้อหา ควรมีลักษณะเป็นการอธิบายสรุปประเด็นสำคัญและอธิบายส่วนที่ไม่เข้าใจให้เข้าใจยิ่งขึ้น

ดลฤที บังปิ่น (2524 : ข) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการของเยาวชนที่มีต่อรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษานอกโรงเรียนภาคกลางวัน โดยศึกษากับเยาวชนที่มีอายุ 10 - 18 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน ผลการวิจัยในด้านความต้องการของเยาวชนที่มีต่อรูปแบบและเนื้อหาสาระของรายการรูปแบบละครและการแสดง เยาวชนจะต้องการละครสะท้อนปัญหาสังคม /

พร เจริญสุข (2527 : 66 - 67) ได้ศึกษาวิจัย ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอ และเทคนิคในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งศึกษากลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักวิชาการด้านเนื้อหา นักเทคโนโลยีการศึกษาและนายช่างเทคนิค จำนวน 155 คน ในส่วนที่เกี่ยวกับการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ควรเลือกรูปแบบรายการดังนี้ ถ้าวัตถุประสงค์เพื่อที่จะขยายความในประเด็นที่ยากต่อความเข้าใจรูปแบบที่เหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ รายการสารัตถะ และเพื่อให้เกิดความจำ ได้แก่ รายการสารัตถะและรายการสารคดี /

วีรยุทธ บุญยะไวโรจน์ (2528 : 68) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของบัณฑิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ที่มีต่อสื่อเสริมในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผลวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า รูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่บัณฑิตศึกษาศาสตร์ให้ความสนใจมากที่สุด คือ การสาธิตประกอบอธิบาย การผสมหลาย ๆ รูปแบบในการเสนอเนื้อหาข่าว และรายการการตอบปัญหาและรายการละครที่มีการสรุปตอนท้ายรายการตามลำดับ และทุกรูปแบบ ควรมีการสรุปสาระสำคัญตอนท้ายรายการด้วย และควรหลีกเลี่ยงรูปแบบบรรยายล้วนเพราะมีผู้ให้ความสนใจน้อย สำหรับละครโทรทัศน์/เคลเลย์ (Kelley. 1987 : 7 - 19) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในเรื่อง ความจำ การลงความเห็นและการตัดสินใจของนักเรียนที่มีระดับอายุ 14 - 15 ปี โดยให้นักเรียนดูโทรทัศน์การสอนในชั้นเรียนซึ่งมีรูปแบบรายการ 3 แบบ คือ

1. ละคร ไทรทัศน์
2. สารคดี
3. ชาว

ผลการทดลองปรากฏ ดังนี้

1. นักเรียนที่ดูละคร ไทรทัศน์ มีการพัฒนาความสามารถในการจำรายละเอียดต่าง ๆ การลงความเห็น และการตัดสินใจ ได้อย่างมีเหตุผล ขณะที่กลุ่มควบคุมไม่มีการพัฒนาใด ๆ เลย
2. นักเรียนที่เรียนสารคดี ไทรทัศน์ นักเรียนไม่มีการ เปลี่ยนแปลงในเรื่องความจำ แต่มีการพัฒนาในเรื่องการลงความเห็นและการตัดสินใจ ในขณะที่กลุ่มควบคุม มีการพัฒนาขึ้นเล็กน้อยในเรื่องการตัดสินใจ
3. นักเรียนที่ดูรายการข่าว นักเรียนไม่มีการพัฒนาในเรื่องความจำ แต่พัฒนาในด้าน การลงความเห็นและการตัดสินใจได้ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีการพัฒนาใด ๆ เลย

เอกสารและการวิจัยเกี่ยวกับการนำเรื่องและการสรุป

การนำเรื่อง

/ การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เป็เรื่อง ภูมิ (2528 : 3) กล่าวว่า ตอนเริ่มรายการเป็นตอนสำคัญ เพราะเป็นตอนที่ของสร้างบรรยากาศทางใจที่จะนำไปสู่การอธิบาย อธิบายเรียน คือ ทำใ้ได้อย่างน่าฟัง น่าสนใจหรือชวนติดตาม ซึ่งผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติ การเรียนรู้ใ้เห็นว่า กิจกรรมก่อนเริ่มสอนจะมีบทบาทต่อการสอนนั้น / ดังนั้นเราจึงควรคิด คำเนินการล่วงหน้าว่า นักเรียนจะต้องการอะไรบ้าง วิธีการเช่นนี้เรียกว่า การนำเข้าสู่เรื่อง (ชาบุญชัย ศรีไสยเพชร. 2525 : 19) การนำเรื่องจึงเป็นขบวนการที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมนักเรียน ผู้เรียน หรือผู้ฟังใ้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้บทเรียนหรือเนื้อหาในลำดับขั้นต่อไป (เฉลิม มลิลลา. 2527 : 11) อาจจะพูดได้ว่าเป็นขั้นตอนการ เริ่มต้นของการสอน เนื้อหาสาระระดับเรื่อง หัวเรื่อง หรือหัวเรื่องย่อยเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนกระตุ้นใ้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียนและ ช้่นนำความคิดรวบยอดของสิ่งที่เรียนใ้ใหม่ใ้กับนักเรียน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2525 : 214)

จุดมุ่งหมายของการนำเรื่อง

1. เพื่อสร้างความพร้อมหรือเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนบทเรียน
2. เพื่อเราหรือจงใจให้เกิดความอยากรู้อยากเรียน
3. เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเพียงพอที่จะสร้างความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่

4. เพื่อเป็นการ เร้าผู้เรียนให้เห็นแนวทางในการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

5. เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคิดรวบยอดและหลักการ ในการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเกิดผลดีในเวลาต่อไป (เจดิม มลิลดา. 2527 : 11)

วิธีการนำเข้าสู่เรื่อง

1. การนำเข้าสู่เรื่องด้วยการบรรยาย ด้วยการใช้วัตถุตามปกติ อาจจะมีสื่อประกอบหรือไม่ก็ได้
2. การนำเข้าสู่เรื่องด้วยการใช้คำถามและสนทนา โดยการถามคำถามชวนให้คิด อาจเป็นคำถามเดียวหรือเป็นชุดก็ได้
3. การนำด้วยการเล่าเรื่องและนิทาน ควรเลือกเรื่องที่มีความยาวไม่เกิน 5 นาที เป็นเรื่องที่มีประเด็นเด่นชัด ซึ่งใช้กับนักเรียนได้ทุกระดับชั้น
4. การนำด้วยการใช้สื่อการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์หรือวิธีการที่ครูเป็นผู้ใช้วัสดุอุปกรณ์และวิธีการนั้น ๆ
5. การนำด้วยการทบทวนบทเรียนเก่าให้สัมพันธ์กับบทเรียนใหม่
6. การนำด้วยการเล่นเกมหรือการกำหนดเกมให้นักเรียนเล่น โดยมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน

7. การนำเข้าสู่เรื่องด้วยการแสดงบทบาทสมมุติ สามารถทำได้โดยให้นักเรียนเป็นผู้แสดงสามารถใช้ได้กับบทเรียนทุกเรื่องที่เกี่ยวข้อง สิ่งมีชีวิต จริยธรรม หน้าที่พลเมือง สังคมวิทยา เป็นต้น

8. การนำเข้าสู่เรื่องด้วยการแสดงละคร มีลักษณะคล้ายคลึงกับบทบาทสมมุติ ทว่าผู้แสดงมีบทบาทที่ต้องแสดง หรือพูด จะต้องมีความเข้าใจกำหนดไว้อย่างชัดเจน การละครที่น่าสนใจจะต้องมีการ

แต่งตัว แต่งหน้า และจัดฉาก ด้วยเหตุที่การแสดงต้องมีการเตรียมล่วงหน้า ครูจึงใช้เสนอละครทางภาพยนตร์หรือโทรทัศน์แทน

9. การนำเข้าสู่เรื่องด้วยการทดลอง ครูมักต้องเตรียมอุปกรณ์และกิจกรรมไว้นล่วงหน้า ผลการทดลองต้องชัดเจนเพราะจะทำให้นักเรียนทราบทันทีว่าตนเองกำลังจะเรียนอะไร (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2525 : 219)

คุณค่าและประโยชน์ของการนำเรื่อง

1. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้
2. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ประสบการณ์ได้อย่างมีความหมาย โดยง่ายยิ่งขึ้น
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเรียนด้วยความสนุกสนาน
4. เป็นแนวทางในการปูพื้นฐานความรู้ ความคิด แนวทางการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

การสอน

5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดที่ดีและถูกต้อง
6. เป็นวิธีการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ให้มีความสัมพันธ์กัน
7. ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การทำกิจกรรม และ

การมีสุขภาพจิตที่ดี

8. ช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในบทเรียนที่ดีและเข้าใจขึ้น
9. ช่วยในการพัฒนาทัศนคติในทางที่ดี
10. เป็นช่องทางการผ่อนคลายในการสอนให้สามารถทำได้ง่าย รวดเร็วและได้ผล

ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (เฉลิม มลิลลา. 2527 : 12)

สำหรับการนำเรื่องก่อนการสอน เมื่อก่อนมักใช้คำพูดหรือคำถาม เสนอข้อความรู้ที่เป็นรายละเอียด ต่อมาเทคโนโลยีการสื่อสารเจริญขึ้น แทนที่จะใช้วาจาของครูในการช่วยเตรียมความพร้อม ผู้สอนก็ยอมใช้วิธีการเตรียมการรับรู้และการเรียนรู้ด้วยวิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งสามารถใช้สื่อโสตทัศนะทั้งหลายทำหน้าที่แทนได้ โดยมีภาพ เสียง อักษรมาประกอบ ทำให้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (เป็รื่อง ญพท. 2528 : 22 - 23) โดยเฉพาะโทรทัศน์อยู่ในฐานะโสตทัศนอุปกรณ์และสื่อมวลชน นอกจากจะใช้เป็นสื่อช่วยเตรียมความพร้อมแล้ว ยังเป็นสื่อการนำเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้เรียนเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ โดยผ่านประสาทสัมผัสการรับรู้หลายทาง

การนำเรื่องยังมีใช้การแนะนำอย่างสั้น ๆ เท่านั้น แต่จะทำให้ให้นักเรียนสนใจ จูงใจให้นักเรียนเข้าสู่จุดใหญ่ใจความที่จะเรียนต่อไปได้ การนำเรื่องอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้จุดมุ่งหมายของการเรียนนั้นชัดเจนขึ้น เพราะนักเรียนจะถูกดึงให้มีส่วนร่วมในการเรียนด้วย และทำให้ผู้เรียนยินยอมพร้อมใจกันในการเลือกแนวทางหรือพฤติกรรมที่กำหนดไว้ (นภภรณ์ อัจฉริยะกุล. 2531 : 715)

การวิจัยเกี่ยวกับการนำเรื่อง

เวอร์นอน (เพ็ญศรี ทิพย์สุวรรณกุล. 2528 : 804 ; อ้างอิงมาจาก Vernon. 1966) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้และความเข้าใจในรายการโทรทัศน์เพื่อการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิกริยาของชุมชนรายการโทรทัศน์ต่อการรับรู้และความเข้าใจในรายการโทรทัศน์การศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เนื้อหาของรายการโทรทัศน์ ควรผสมระหว่างการดูและการฟังให้เป็นสิ่งเดียวกัน
2. การขัดแย้งของคำพูดจะทำให้เกิดความลังเลในความเข้าใจและความจำ
3. สิ่งที่เห็นหรือเสนอตอนต้นของรายการ สามารถทำให้มีคุณค่าต่อความสนใจของผู้ชมโดยการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเร้าความสนใจของผู้ชมให้ติดตามรายการ

✓ การี (Garry. 1961 : 22 - 23) ทำการวิจัยกับนักเรียนเกรดห้า จำนวน 90 คน โดยมีการสอนโดยใช้โทรทัศน์เริ่มบทเรียนเปรียบเทียบกับการใช้โทรทัศน์ปิดท้ายบทเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนไม่แตกต่างกัน

เบเกอร์ (Baker. 1975 : 6629 - A) ได้วิจัยผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำที่ได้จากการให้บทนำเรื่องก่อนเสนอบทเรียนในวิชาสังคมศึกษา ในระดับเกรด 9 ผลการวิจัยพบว่า การนำเรื่องที่จัดความคิดรวบยอดให้ก่อนบทเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และความคงทนในการจำเนื้อหาวิชาทั้งตัวอย่างที่มีความสามารถทางภาษาสูงและต่ำ

เสวก มีทอง (2527 : 62) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการใช้สไลด์เทปที่มีการนำเรื่อง 3 แบบ คือ แบบนำเรื่องด้วยการอ่าน แบบนำเรื่อง

ด้วยการฟังและแนะนำเรื่องด้วยการดู โดยการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) จำนวน 120 คน ผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกันและผลการเรียนรู้ของเพศชายสูงกว่าเพศหญิงทั้งการฟัง การดูและการอ่าน

บังเอิญ โอวาท (2528 : 103) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากภาพเคลื่อนไหวจากการนำเรื่องแบบต่าง ๆ คือ นำเรื่องด้วยภาพเคลื่อนไหว นำภาพด้วยภาพเคลื่อนไหวแล้วหยุดนิ่งกับที่ นำเรื่องด้วยภาพนิ่ง ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน

วิชัย สุภนทร (2528 : 24 - 25) ได้ทำการวิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากสื่อโทรทัศน์ที่เรียบเรียงเนื้อหาสามแบบ คือ แบบเสนอข่าวสารโดยตรง แบบมีตัวละคร และแบบเน้นความสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน

โชนิต อักษรชาติ (2529 : 30) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ที่ใช้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดลงหน้าสามแบบ ผลการวิจัยปรากฏว่า การเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่ใช้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดแบบบอกเนื้อหาอย่างย่อ แบบบอกเค้าโครงของเรื่อง และแบบใช้คำถามแนะนำให้คิด ไม่แตกต่างกันคือ ปริมาณการเรียนรู้เท่าเทียมกัน

การสรุป

การสรุปท้ายรายการหรือการสรุปนั้น มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าขั้นต้นหรือเริ่มรายการ เพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้ชมรายการโทรทัศน์ได้มีโอกาสทบทวนเนื้อหาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (มนตรี สุภนทร. 2530 : 20) การสรุปจึงเป็นการทบทวนเนื้อหาที่เรียนผ่านไปแล้วให้เข้าใจเพื่อเป็นแนวทางในการตอบปัญหาและจดจำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้มากยิ่งขึ้น (ชม ภูมิภาค. 2530 : 226) วิชัย คีสสระ (2519 : 82) ได้กล่าวถึงการสรุปว่าเป็นการรวมใจความสำคัญ ๆ ของเนื้อเรื่องซึ่งเป็นเนื้อหาหลักของบทเรียนไว้ด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ การสรุปย่อทบทวนในการเรียนการสอน เป็นวิธีช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เพราะไม่มีใครจดจำสิ่งที่เรียนมาได้ทั้งหมด แม้ในขณะที่เรียนอยู่จะรับกำลังใจหรือเน้นให้เกิดความจำและการเรียนมาอย่างดีแล้วก็ตาม การเรียนรู้อีกครั้งหนึ่งจะทำให้จำได้และมีทักษะกว่าการเรียนครั้งแรก (สุภาพ วาดเขียน. 2510 : 84)

การสรุปบทเรียนมักทำกัน 2 แบบ คือ

1. การสรุป หรือใจความสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้เชื่อมความรู้เก่ากับใหม่เข้าด้วยกัน
2. เป็นการสรุปแนวคิดของนักเรียนที่เกี่ยวกับการเรียนในแง่ความสำเร็จในการเรียน ตลอดจนการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่ประสบในการเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป (อลงกรณ์ นิยกิจ. 2529 : 6)

ลักษณะของการสรุปบทเรียน

การสรุปจะใช้เมื่อ

1. เมื่อจบบทเรียน
2. แต่ละชั้นของการเรียนจบลง ซึ่งในบทเรียนบทหนึ่ง ๆ อาจมีหลายระดับชั้นของการเรียน

การเรียน

3. ทันทีที่มีการอภิปรายจบลง

4. เมื่อมีอุปสรรคหรือปัญหาเกิดขึ้น (วิชัย คิสสระ. 2519 : 82 - 84)

การสรุปที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ผู้เรียนรวบรวมความคิดความเข้าใจของตนเองในสิ่งที่เรียนมาแล้วโดยถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นการรวบรวมหรือสรุปกฎเกณฑ์หรือข้อเท็จจริง แนวความคิดสำคัญ ๆ จากประสบการณ์ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งได้ (อชิรย์ คัสสุนทร. 2518 : 8)

การสรุปมีคุณค่าต่อไปนี้

1. ประมวลเรื่องราวที่สำคัญที่ได้เรียนไปแล้วเข้าด้วยกัน
2. เชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน
3. สร้างความเข้าใจในการเรียนให้ดีขึ้น
4. รวบรวมความสนใจของนักเรียนเข้าด้วยกันอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะจบบทเรียน
5. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียน (วิชัย คิสสระ. 2519 : 82 - 84)

การสรุปในรายการโทรทัศน์ จึงมีวัตถุประสงค์มุ่งสรุปประเด็น มโนคติและเนื้อหาสาระที่สำคัญของสิ่งที่นักเรียนได้เรียนมาแล้วและเป็นการเน้นจุดสำคัญเพื่อเป็นการรวบรวมเนื้อหาที่กระจัดกระจายอยู่ให้กระจับจั่น เป็นการลำดับเนื้อเรื่องและเน้นตอนสำคัญของเรื่องให้แก่นักเรียนจริง ๆ จึงทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความเข้าใจเชื่อถือและรู้สึกคล้อยตามนอกจากนี้ยังเป็นการย้ำและเรียบเรียงใหม่

การปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการทิ้งท้ายที่เป็นภาพเด่นชัดให้กลับไปคิดถึง ซึ่งอาจใช้หลายวิธีรวมกันได้ (วิจิตร อวระกุล. 2524 : 37) นอกจากนี้ในการผลิตรายการโทรทัศน์นั้น การสรุปเรื่องราวที่เสนอควรสรุปโดยโทรทัศน์นั่นเอง ไม่ต้องใช้สิ่งพิมพ์มาช่วยในการสรุปแต่อย่างใด (บุษพันธ์ หาญณรงค์. 2530 : 29)

การวิจัยเกี่ยวกับการสรุป

มิลเลอร์ เลวิน และแคนเนอร์ (เป็รื่อง กุญ. 2519 : 43 ; อ้างอิงมาจาก Miller Livin and Kanner. 1953 : 29) ได้ทดลองใช้ภาพยนตร์สอนวิชาไฟฟ้าเบื้องต้นกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีสรุปเมื่อดูภาพยนตร์จบแล้วและสรุปเป็นตอน ผลการทดลองปรากฏว่า การสรุปรวมยอดหลังดูภาพยนตร์ให้ผลการเรียนรู้สูงกว่าการสรุปเป็นตอน ๆ และการสรุปดีกว่าไม่มีการสรุปเลย

ชแนล (Schnell. 1972 : 907 - A) ได้ศึกษาวิธีการจัดความคิดรวมยอดของเนื้อหาไว้วงหน้าและท้ายเรื่อง เพื่อช่วยในด้านความเข้าใจในการอ่านของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ผลการทดลองปรากฏว่า การจัดความคิดรวมยอดของเนื้อหาท้ายเรื่องส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าการจัดความคิดรวมยอดไว้วงหน้าและการอ่านปกติ

คัลลิฮาน (Callihan. 1975 : 7975 -) ได้ทดลองการสอนวิชาสถิติกับนักศึกษาวิศวกรรม จำนวน 60 คน โดยจัดความคิดรวมยอดไว้วงหน้าก่อนการสอนและหลังการสอน ปรากฏว่า การจัดความคิดไว้วงหน้ามีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่จัดความคิดไว้วายเรื่อง

การรัตน์ คีตะวงศ์ (2514 : 71) ได้ทดลองสอนวิชานิติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษา โดยใช้สื่อประกอบการสอน 3 วิธี คือ ใช้สื่อนำเข้าสู่บทเรียน ใช้สื่อควบคู่การสอนของครู และใช้สื่อสรุปบทเรียน ผลการวิจัยพบว่า การใช้สื่อนำเข้าสู่บทเรียนได้ผลดีที่สุด

เค็ดควง เสงใจ (2522 : 41 - 44) ได้วิจัยทดลองวิธีสอนด้วยสไลด์วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้ สอนโดยใช้สไลด์ประกอบการบรรยายที่มีบทสรุปแทรกไว้ตอนท้าย สอนโดยใช้สไลด์ประกอบการบรรยายที่มีคำถามแทรกไว้ตอนต้น และสอนโดยใช้สไลด์ประกอบการบรรยายล้วน ๆ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ที่เรียนจากการสอนด้วยสไลด์ประกอบการบรรยายที่แทรก

บทสรุปไว้ตอนท้ายสูงกว่าผลการ เรียนที่เรียนจากการสอนด้วยสไลด์ประกอบคำบรรยายที่มีคำถาม
แทรกไว้ตอนต้น และกลุ่มที่เรียนจากวิธีสอนด้วยสไลด์ประกอบคำบรรยายล้วนตามลำดับ

วิรัตน์ เขียวชาญ (2526 : 28) ได้วิจัยใช้การสรุปแบบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการ เรียนรู้
และความคงทนในการจำจากวิธีการสอนด้วยสไลด์ประกอบคำบรรยายในวิชาสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้ ให้นักเรียนเรียนสไลด์ประกอบคำบรรยายที่มีการสรุปเป็นตอนเรียน
จากสไลด์ที่มีการสรุปรวบยอดตอนท้าย ผลการวิจัยพบว่าไม่แตกต่างกัน

สมชาย อินทรักษาทรัพย์ (2528 : 25) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการ เรียนรู้จากรายการ
โทรทัศน์ที่เสนอภาพบางส่วนจากเนื้อหาในรายการก่อนรายการกับรายการโทรทัศน์ที่เสนอภาพ
บางส่วนจากเนื้อหาในรายการหลังรายการ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยปรากฏว่า
นักเรียนที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่เสนอภาพบางส่วนจากเนื้อหาในรายการหลังรายการมี
ผลการ เรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่เสนอภาพบางส่วนจากเนื้อหาในรายการ
ก่อนรายการ

บุษนันท์ หาญณรงค์ (2530 : 28 - 29) ได้วิจัยศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทาง
การ เรียนรายการโทรทัศน์การสอนที่ใช้สื่อช่วยจัดสิ่งก้ำกึ่งหลังการสอนสองชนิดกับนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี โดยกลุ่ม 1. เรียนจากรายการโทรทัศน์การสอนที่ใช้สื่อช่วยจัดสิ่งก้ำกึ่งหลังการสอนชนิด
สัมผัส และกลุ่ม 2. เรียนจากรายการโทรทัศน์การสอนที่ใช้สื่อช่วยจัดสิ่งก้ำกึ่งหลังการสอนชนิดสิ่งพิมพ์
ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาที่เรียนจากรายการโทรทัศน์ที่ใช้สื่อช่วยจัดสิ่งก้ำกึ่งหลังการสอนชนิดจับ
สัมผัส มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าชนิดสิ่งพิมพ์ และยังให้ข้อเสนอแนะว่า ในการผลิตรายการ
โทรทัศน์นั้นการสรุปเรื่องราวที่เสนอควรสรุปโดยโทรทัศน์นั่นเอง

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า

1. โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีคุณค่าในตัวเอง อยู่ในฐานะสื่อที่มีความเหมาะสมทั้งคุณลักษณะที่
จะส่งผลการ เรียนรู้ในการศึกษาและโทรทัศน์ยังสามารถที่จะปรับปรุงวิธีการนำเสนอได้หลากหลาย
ที่น่าสนใจ ตลอดจนพัฒนารูปแบบรายการให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ยิ่ง ๆ ขึ้น

2. การนำเรื่องทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและยังมีผลต่อการที่จะกระตุ้น ใ้ใจ
ใหญ่เรียนเกิดความสนใจและเรียนด้วยความสนุกสนาน ส่วนการสรุปก็ส่งผลการ เรียนรู้ได้ดีเช่นกัน

แต่ถ้าพิจารณาในการใช้สื่อหรือวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการนำเรื่องและสรุปท้ายเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า มีทั้งการนำเรื่องดีกว่าและการสรุปท้ายเรื่องดีกว่า

3. ผลงานวิจัยบางประการชี้ให้เห็นว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อเด็กในทุก ๆ ด้าน ความสนใจของเด็กต่อรายการโทรทัศน์มีอิทธิพลมาจากองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ คือ เวลาของการออกอากาศ รูปแบบรายการ เนื้อหาของรายการและสภาพแวดล้อมของเด็ก รูปแบบรายการจึงมีความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เสนออยู่เรียนหรือผู้ชม ฉะนั้นโทรทัศน์เป็นรูปแบบรายการหนึ่งซึ่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนการสอนโดยเฉพาะรูปแบบการนำเสนอที่เป็นละครที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเป็นที่ยอมรับมากกว่ารูปแบบอื่น

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า โทรทัศน์มีคุณค่าเป็นสื่อการศึกษาที่ทรงพลังอย่างหนึ่ง การวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้โทรทัศน์การศึกษาแตกต่างจากรายการอื่น ๆ ก็คือ เนื้อหาสาระ รูปแบบรายการและลีลาการนำเสนอ รายการโทรทัศน์การศึกษาจึงควรมีการพัฒนาหลาย ๆ ด้าน ซึ่งรายการใดขาดเทคนิคในการจูงใจ และการเรียกร้องหรือเร้าความสนใจจากผู้ชมแล้วแม้อย่างไรก็ตามรายการนั้นจะมีเนื้อหาสาระน่าสนใจแต่อาจขาดวิธีการนำเสนอรายการนั้นจะได้รับความสนใจน้อยลง การเริ่มรายการนับว่าเป็นตอนสำคัญ เพราะจะเป็นสิ่งที่สร้างบรรยากาศที่จะนำไปสู่การเรียนที่ติดใจ การสรุปก็เป็นบทสรุปของผลลัพธ์ทำให้ผู้เรียนเข้าใจยิ่งขึ้นตลอดจนทำให้ผู้ชมนำกลับไปคิดได้ ผู้วิจัยของการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบรายการละครโทรทัศน์ที่มีการเสนอสาระของเรื่องทางที่กัน จะมีผลต่อการเรียนรู้หรือไม่ อย่างไร

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากรายการละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่อง กับใช้ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่องแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองมีผู้วิจัยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
4. การดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มละ 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. เพปโทรทัศน์เรื่อง "ความรับผิดชอบ" ใช้เวลาประมาณ 15 นาที ถ่ายทำเป็น 2 รูปแบบ คือ
 - 1.1 เพปรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละคร เสนอสาระสำคัญของรายการ นำเรื่อง
 - 1.2 เพปรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละคร เสนอสาระสำคัญของรายการ สรุปท้ายเรื่อง

2. เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ แบบ VHS ระบบ PAL จำนวน 1 เครื่อง
3. เครื่องรับโทรทัศน์สีขนาด 20 นิ้ว จำนวน 1 เครื่อง
4. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้จากเนื้อหาในเทปโทรทัศน์จากข้อ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 1 ฉบับ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. รายการโทรทัศน์

การวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหาในวิชา วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เรื่อง ความรับผิดชอบ โดยศึกษาเนื้อหาจากวิชาจากเรื่อง ความรับผิดชอบ ปรึกษากับครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์แล้วเขียนบทโทรทัศน์ และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ตรวจบทโทรทัศน์

นำบทโทรทัศน์ที่ตรวจและแก้ไขแล้ว วางแผนและดำเนินการถ่ายทำ โดยทำเป็น

2 รายการ คือ

- ✓ 1.1 รายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญของรายการนำเรื่อง
 - ✓ 1.2 รายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญของรายการสรุปท้ายเรื่อง
- นำรายการโทรทัศน์ทั้งสองรายการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการโทรทัศน์ และครูผู้มีความรู้ในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์รวม 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมใน เนื้อหา เพื่อหาเกณฑ์การยอมรับคุณภาพของรายการและปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามเนื้อหา

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

- 2.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบ การเขียนข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ
- 2.2 สร้างแบบทดสอบเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก มีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว จำนวน 30 ข้อ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาของรายการโทรทัศน์การสอนที่ใช้ในการทดลอง

2.3 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักเรียน โรงเรียนวัดมวง ในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะทดลอง โดยดูรายการโทรทัศน์ตามข้อ 1 ก่อนการทดสอบ

2.4 นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนนโดยให้คะแนนข้อที่ถูกข้อละ 1 คะแนน ข้อใดตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

2.5 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ตามวิธีของ จุง เทห์ ฟาน (Fan. 1952 : 1 - 32) คัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่าย ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไปไว้ใช้จำนวน 20 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการทดลอง

2.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเตอร์ วิชาร์คสัน (ทวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2527 : 225 - 228)

การดำเนินการทดลอง

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบ Randomized Control - Group Posttest only Design มีลักษณะการทดลองดังนี้ (ชูศรี วงศ์วัณณะ. 2530 : 361)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

การกำหนดเข้ากลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
(R) _{E1}	-	X ₁	T _{2E1}
(R) _{E2}	-	X ₂	T _{2E2}

2. การดำเนินการทดลอง

2.1 ในกลุ่มทดลอง 1 คู่มือการสารละครโทรทัศน์ที่ละครเสนอสาระสำคัญของรายการนำเรื่อง

2.2 ให้กลุ่มทดลอง 2 กระจายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญ
สรุปท้ายเรื่อง

เมื่อรายการโทรทัศน์จบลงให้ทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นทันที

3. นำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนน 0 - 1 (zero - one method) โดยมีเกณฑ์ว่า เมื่อตอบถูกต้องให้คะแนน 1 กลุ่ม ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือเลือกตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก
ในข้อเดียวกันให้ 0 คะแนน

4. นำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์แบบทดสอบให้เทคนิค 27 เปอร์เซนต์ ของ จุง เทห์ ฟาน
2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากสูตร KR-20 ของ คูเคอร์ วิชาร์ดสัน
3. หาค่าคะแนนเฉลี่ยจากสูตร
4. หาค่าความแปรปรวนของคะแนน
5. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ระหว่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ

Independent Group

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อทดลองเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ดังนี้

$\bar{X}$	แทน คะแนนเฉลี่ย
N	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าอัตราส่วนวิกฤต

กลุ่มทดลอง 1 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่อง

กลุ่มทดลอง 2 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่อง

ผลการศึกษาค้นคว้า

เมื่อนำผลการทดสอบของกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

ตาราง 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานและผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S	t
กลุ่มทดลอง 1	30	14.90	1.85	6.40**
กลุ่มทดลอง 2	30	11.07	2.72	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า ผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง 1 สูงกว่า กลุ่มทดลอง 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนที่เรียนจากรายการสาระละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่อง มีผลการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากรายการสาระละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่อง

บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

✓ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่องกับสรุปท้ายเรื่อง

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่องกับสรุปท้ายเรื่องแตกต่างกัน

✓ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 และกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มละ 30 คน ใ้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 แบบโทรทัศน์เรื่อง ความรับผิดชอบ ความยาวประมาณ 15 นาที สร้างเป็น

2. แบบ คือ

2.1.1 แบบรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่อง

2.1.2 แบบรายการสารละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่อง

2.2 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้จากเนื้อหาในรายการโทรทัศน์ เรื่อง ความรับผิดชอบ จำนวน 20 ข้อ ผ่านการทดลองใช้ทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดม่วง

เขตหนองแขม กรุงเทพฯ จำนวน 60 คน ใช้เทคนิค 27% วิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไข ได้ข้อสอบ
ที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และหาค่าความ
เชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับด้วยวิธีของ คูเคอร์ ริชาร์ดสัน KR-20 ได้เท่ากับ 0.61

3. การดำเนินการทดลอง แบบแผนการทดลองเป็นแบบ Randomized Control
Group Posttest - only Design การทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2531
โดยให้

กลุ่มทดลอง 1 เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ละครเสนอสาระสำคัญ
นำเรื่อง

กลุ่มทดลอง 2 เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ละครเสนอสาระสำคัญ
สรุปท้ายเรื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนที่ได้มาหาค่าสถิติพื้นฐาน
2. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ทั้ง 2 แบบ โดยใช้ t-test

Independent Group

สรุปผลการค้นคว้า

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลการเรียนรู้จากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ละครเสนอสาระ
สาระสำคัญนำเรื่อง กับสรุปท้ายเรื่อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ
✓ นักเรียนที่เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่องมีผลการเรียนรู้
สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากรายการสารละครโทรทัศน์ที่ละครเสนอสาระสำคัญสรุปท้ายเรื่อง ✓

อภิปรายผล

✓ จากผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า ผลการเรียนรู้รายการสาระละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครเสนอสาระสำคัญนำเรื่อง กับสรุปท้ายเรื่อง แยกต่างหากซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน แสดงให้เห็นว่าละคร เป็นสื่อการศึกษาอย่างใดผลในการทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน เรายังให้ติดตาม ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียน การสอดแทรกเนื้อหาความรู้ก็ยอมรับทำได้ และบังเกิดผลดีต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการใช้ละครนำเรื่อง ถือได้ว่าเป็นรูปแบบรายการอีกรูปแบบหนึ่งที่มีผลดีในการนำเสนอรายการที่สนใจ และเรียกแรงความสนใจจากผู้ชมได้ /ปรื่อง กุญท์ (2528 : 3) กล่าวว่า รายการโทรทัศน์ไม่จำเป็นต้องเป็นรายการที่นำผู้ชมไปสู่ข้อเท็จจริงด้วยการสรุปเพราะการเริ่มรายการจะเป็นตอนที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศทางใจที่จะนำไปสู่การอยากเรียน และสามารถทำให้เร้าใจ ขวนทักตามสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เวอร์นอน (เพียซีร์ ทิพย์สุวรรณกุล. 2528 : 804 ; อ้างอิงมาจาก Vernon. 1966) พบว่าสิ่งที่เห็นหรือเสนอตอนต้นของรายการสามารถทำให้มีคุณค่าต่อความสนใจของผู้ชม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเร้าความสนใจของผู้ชมรายการ และการนำเรื่องทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น เกิดความเข้าใจในการอ่านทั้งกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลางและต่ำ (Maher. 1975 : 2516-A) และคาราร์ทน์ คีตะวงศ์ (2514 : 71) พบว่า ในการทดลองสอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นประถมศึกษา โดยใช้สไลด์นำเข้าสู่เรื่อง ส่งผลการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าการใช้สไลด์ความรู้การสอนของครู และการใช้สไลด์สรุปบทเรียน

การวิจัยครั้งนี้ กล่าวได้ว่า การนำเรื่องโดยใช้ละครในรายการสาระละครโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น

จากผลการศึกษาค้นคว้าแสดงว่า รายการสาระละครโทรทัศน์ที่ใช้ละครนำเรื่องนั้นมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น ข้อเสนอแนะในการผลิตและการใช้รายการสาระละครโทรทัศน์จึงมีดังนี้

1. ในการสร้างรายการสารละครโทรทัศน์ ควรใช้ละครนำเรื่องเพื่อเป็นการเสนอสาระหรือประเด็นล่วงหน้าในการที่จะช่วยชี้นำเรื่องที่จะเรียน ความคิดรวบยอด และเตรียมความพร้อมตลอดจนการเร้าความสนใจผู้เรียนด้วย

2. ในการเรียนการสอนครูสามารถเลือกใช้ละครโทรทัศน์มานำเรื่องก่อนการเสนอเนื้อหาในบทเรียนได้ ทั้งนี้จะทำให้ครูสามารถหยิบยกประเด็นสำคัญในละครมาอธิบายเพื่อให้ นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้แจ่มชัดขึ้น

*ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทดลองโดยการนำละครมาใช้ในรายการโทรทัศน์ในลักษณะอื่น ๆ เช่น การใช้ละครเป็นตัวอย่างและการใช้ละครขยายแนวคิด เพื่อจะทราบผลของการเรียนรู้ว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

2. ควรมีการทดลองกับผู้เรียนระดับต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบความสนใจ และความเหมาะสมของระดับผู้เรียนกับรูปแบบรายการสารละครโทรทัศน์

3. ควรมีการทดลองเกี่ยวกับเรื่องเนื้อหาว่ารายการสารละครโทรทัศน์ ควรใช้เนื้อหาใดที่เหมาะสมกับรูปแบบรายการ ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้กับผู้เรียนใดอย่างมีประสิทธิภาพ

ဘဏ္ဍာပုံစံ

บรรณานุกรม

- คณิง กายสธ. การศึกษาดูการรับรู้ความหมายของชุมชนรายการโทรทัศน์ที่ใช้การตัดต่อแบบต่าง ๆ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อักส่าเนา.
- โชนิก อักษรชาติ. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ที่ใช้สิ่งช่วยจับความคิดรวบยอดลงหน้าสามแบบ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อักส่าเนา.
- เฉลิม มลิดา. ทักษะการสอนแบบจุลภาค. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527.
- ชม ภูมิภาค. โทรทัศน์กับการศึกษาตลอดชีพ สารเทคโนโลยีการศึกษา ฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2515.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. ทักษะและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2525.
- ชิน คล้ายปาน และคนอื่น ๆ. เทคนิคการผลิตรายการโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการกลุ่มโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา, 2528.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- กลุณี ยิ่งยง. ความต้องการของเยาวชนที่มีต่อรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษานอกโรงเรียนภาคกลางวัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อักส่าเนา.
- การารัตน์ คีตะวงศ์. การทดลองการสอนวิชาภูมิศาสตร์ระดับประถมศึกษาตอนปลายโดยใช้สไลด์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อักส่าเนา.
- เก็กวง แฉ่งใจ. ผลการใช้คำถามและการสรุปที่มีต่อการเรียนรู้จากสไลด์ประกอบคำบรรยายในวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อักส่าเนา.

ทรงศักดิ์ ปรากฏานกุล. การละครไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาคาร, 2529.

เทวี แยมสรวล. การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อความสนใจรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อักสาเนา.

บังเอิญ โอวาท. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากบทวิทยุกับจากเพลงโทรทัศน์ที่มีการนำเรื่องแบบต่าง ๆ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อักสาเนา.

เป็รื่อง กุมท. การวิจัยสื่อและแนวกรรมการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อักสาเนา.

_____. สื่อช่วยจัดสัปดาห์ก่อนการสอน สารานุกรมศึกษาศาสตร์. ฉบับที่ 2 ตุลาคม - ธันวาคม. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2528.

เป็รื่อง กุมท และครรชิต อักตากกร. การใช้โทรทัศน์ในห้องเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สนิมการพิมพ์, 2515.

พร เจริญสุข. ความคิดเห็นของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอและเทคนิคการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อักสาเนา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. เอกสารคำสอนวิชาวิจัย 521. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

ภรณ์ คุรุรัตน์. ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

มนต์ชัย นินนาทนนท์. อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2526.

- มนตรี ศุภมันตรา. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่มีรูปแบบของการสรุปเนื้อหาต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ศษ. ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530. อัดสำเนา.
- บุษบงก์ หาญณรงค์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากรายการโทรทัศน์การสอนที่ใช้สื่อช่วยจัดสัปดาห์หลังการสอนสองชนิด. วิทยานิพนธ์ กศ. ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- วสันต์ อติศัพท์. การผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา. ปักตานิ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2526.
- วิจิตร อวาทะกุล. การบรรยายคืออะไร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- วิชัย คิสสระ และคนอื่น ๆ. การฝึกสอนแบบจุลภาค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2519.
- วิชัย สุภนกร. การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากสไลด์เทปที่เรียบเรียงเนื้อหาสามแบบ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- วิรัตน์ เชื้อชาญ. การใช้การสรุปแบบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้และความคงทนในการจำจากวิธีการสอนด้วยสไลด์ประกอบคำบรรยาย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2526. อัดสำเนา.
- วีรบุษย์ บุญยะไวโรจน์. ความคิดเห็นของบัณฑิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ที่มีต่อสื่อเสริมในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- สมชาย อินทร์กษาทย์. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ที่เสนอภาพบางส่วนจากเนื้อหาในรายการก่อนรายการกับหลังรายการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

- สมพงษ์ แต่งตา. ความคิดเห็นของผู้ปกครองในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์
ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2518. อักสำเนา.
- สมคิด ชีรศิลป์. การผลิตรายการโทรทัศน์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : กิ่งจันทร์การพิมพ์,
 2530.
- สุภาพ วาดเขียน. ตัวอย่างโรเนิสต์ นักศึกษา ครู จึงจะสอนได้ดี. พิมพ์ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์. เอกสารการสอน
 หน่วยที่ 8 - 15. กรุงเทพฯ : สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมาธิราช, 2531.
- _____. การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์. เอกสารการสอน หน่วยที่ 5 - 10, 11 - 15.
 กรุงเทพฯ : สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.
- _____. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์. เอกสารการสอน หน่วยที่ 8 - 15.
 กรุงเทพฯ : สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.
- _____. การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์และภาพทัศน์. กรุงเทพฯ : สำนักเทคโนโลยี
 การศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530. อักสำเนา.
- _____. วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู. เอกสารคำสอน ชุติวิชาภาษาไทย 7.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.
- แสวง มีทอง. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากบทวิทยุกับการใช้สไลด์เทปที่มีการ
นำเรื่องแบบต่าง ๆ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อักสำเนา.
- อมรา ประวิทย์บุญ. การใช้สื่อการสอนแบบละครในโรงเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อักสำเนา.
- อลงกรณ์ นิยกิจ. การศึกษาการเรียนรู้อาจจากการสอนด้วยสไลด์เทปประกอบการสรุปสามวิธี.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 2529. อักสำเนา.

เอี่ยมพร จตุรขำรง. การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านบทความที่มีการจัด
ความคิดรวบยอดของเนื้อเรื่องด้วยวิธีต่าง ๆ กับบทความที่ไม่ได้จัดความคิดรวบยอด
ของเนื้อเรื่องในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

Ausubel David P. Educational Psychology : A Cognitive View. New York,
Holt, Rinehart and Winston, 1986.

Callihan, Dean. The Effect of Specially Constructed Advance and Post
Organizers on the learning of Potentially Meaningful Mathematical
Material Presented in an Expository Environment Dissertation
Abstracts International. 36(12) : 235-A, June, 1975.

Self, David. Television Drama: An Introduction. London : Macmillan
Education, C 1984 (1986 printing)

Fan, Chung Ten. Item Analysis : A Cognitive View. New York. Testing
Service, 1952.

Garry, R.J. Report of Research on the Integration of Science Teaching
by Televising in the Elementary School Program, A.V. - Communication
Review. 9 : 22 - 23 September, 1961.

Maher Phillip Ray. The Effects of Advance Organizers on the Interpretative
Level of Reading Comprehension of Selected Fourth and Sixth Grade
Students Dissertation Abstracts International. 36(5) : 2616-A;
November, 1975.

Palmer, E. Formative Research in the Production of Television for
Children. In Evaluation Educational Television and Radio.
Edited by Tony Bates. London : Sydenhams Printers. 1977.

Kelley, P. "Reading Television in the Classroom : More result from the
Television Literacy Project," Journal of Educational Television.
Vol. 13, No. 1, 1987.

Proger, Barton B. and others. Advance and Concurrent Organizers for
Detacted Verbal Passages Used with Elementary School Pupils
The Journal of Educational Research. 66(10) : 451 - 456 ;
July - August, 1973.

Schnell. Thomas. R. The Effect of Organizer on Reading Comprehenion of
Prose Materials Dissertation Abstracts International. October,
1972.

Vernon, M.D. European Research in Audio - Visual Aids. Part 2 Abstract,
London : Wightmen & Co., 1966.

ကဏ္ဍ

ภาคผนวก ก

ตารางแสดงว่า P_H , P_L , P และ r ของแบบทดสอบ

ตาราง 13 แสดงค่า P_H , P_L , P และ r ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อสอบ

ข้อ	P_H	P_L	P	r
1	.81	.38	.60	.45
2	.63	.19	.40	.46
3	.94	.56	.78	.51
4	.63	.31	.47	.32
5	.69	.19	.43	.51
6	.94	.44	.72	.59
7	.87	.56	.73	.38
8	.94	.50	.75	.56
9	.37	.19	.28	.22
10	.88	.43	.67	.50
11	.88	.43	.67	.50
12	.94	.50	.75	.56
13	.69	.44	.57	.26
14	.81	.44	.63	.40
15	.75	.44	.60	.32
16	.94	.62	.80	.47
17	.69	.31	.50	.38
18	.75	.38	.57	.38
19	.50	.25	.37	.27
20	.88	.62	.76	.34

ภาคผนวก ข

คุณภาพของแบบทดสอบ

การวางแสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ตาราง 4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

จำนวนข้อ	N	$\bar{X}$	s^2	S	r_{tt}
20	60	12.2	9.94	3.15	0.61

ภาคผนวก ก

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
เรื่อง ความรับผิดชอบ

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง ความรับผิดชอบ

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดลงในกระดาษคำตอบ

1. ลักษณะของผู้มีความรับผิดชอบเป็นอย่างไร
 - ก. รับผิดชอบคนอื่น
 - ข. ตั้งใจทำงาน
 - ค. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
 - ง. ทำงานเพียงเพื่อให้เสร็จ
2. คนที่มีความรับผิดชอบจะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายนั้นให้เสร็จอย่างไร
 - ก. อย่างมีเหตุผล
 - ข. อย่างไม่มีผิด
 - ค. ทันเวลา
 - ง. สวยงาม
3. ท่อไปนี้ใคร เป็นผู้มีความบกพร่องน้อยกว่า
 - ก. คนไปโรงเรียนสายเพราะคอยเพื่อน
 - ข. นิคไปโรงเรียนสายเพราะน้ำท่วม
 - ค. นกไปโรงเรียนสายเพราะครูไม่อยู่
 - ง. บุขไปโรงเรียนสายเพราะไปซื้อสมุดใหม่
4. ขณะที่เรียนหนังสือ คนเอาคืนสื่อเขียนการ์ตูนที่โต๊ะเรียนเสมอ การกระทำของเขามีผลอย่างไร
 - ก. ทำให้โต๊ะสวยงาม
 - ข. ทำให้โต๊ะเรียนสกปรก
 - ค. เป็นการฝึกหัดเขียนภาพ
 - ง. ถูกครูดูเพราะไม่รักษาความสะอาด

5. ข้อใดเป็นการทำงานลักษณะ "ขาดความรับผิดชอบ"
 - ก. เปลี่ยนวันประกันพรุ่ง
 - ข. ทำงานทั่วไปเป็นเกลียว
 - ค. ทำงานแต่ไม่หวังเงิน
 - ง. ทำงานถูกบางผิดบาง
6. นักเรียนจะแบ่งความรับผิดชอบในการทำความสะอาดห้องเรียนให้ทุกคนอย่างไร
 - ก. ให้ 2 คนทำที่เหลือยืนดู
 - ข. ทางคนทางทำไม่ตองสนใจกัน
 - ค. มี 2 คนควบคุมคนที่เหลือทำความสะอาด
 - ง. ทุกคนมีหน้าที่รักษาความสะอาดร่วมกัน
7. ข้อความที่แสดงถึงความรับผิดชอบ คือข้อความใด
 - ก. เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า
 - ข. เด็กจะน่ารักก็ต้องสะอาด
 - ค. โปรดทิ้งเศษกระดาษตรงนี้ค่ะ
 - ง. ตนไม่คือเพื่อนชีวิตเจ้าคุณคณาภคพิณแทนชา
8. ข้อใดถือว่าขาดความรับผิดชอบมากที่สุด
 - ก. คำ ทำการบ้านที่ครูสั่งเสร็จหมด
 - ข. แคง ทำการบ้านที่ครูสั่งไม่ได้จึงไม่ทำ
 - ค. น้อย ทำการบ้านที่ครูสั่งเสร็จ 2 ข้อ อีก 1 ข้อไม่ทำ
 - ง. ทุ่ม ทำการบ้านที่ครูสั่งเสร็จ 2 ข้อ อีก 1 ข้อทำไม่ได้จึงไม่ทำ
9. ถ้านักเรียนเป็นนิกร นักเรียนอยากเป็นอย่างไรมาก
 - ก. เป็นอย่างนิกรในละคร
 - ข. ทำการบ้านทุกวันไม่ให้ถูกครูทำโทษ
 - ค. ไม่ทำการบ้านและสำนึกผิดทีหลัง
 - ง. เล่นไปควทำทำการบ้านไปคว

10. ใครมีหน้าที่รักษาความสะอาดของโรงเรียน
- ครูใหญ่
 - ครูประจำชั้น
 - ภารโรง
 - คนทุกคนในโรงเรียน
11. ข้อความใดที่แสดงว่าผู้พูดเป็นผู้มีความรับผิดชอบ
- ไม่ใช่...ของผมไม่มีวันผิดหรอก
 - แหม...พลาดไปนิดเดียว
 - โอ้...ข้าไปแค่ 15 นาที
 - ครับ...ผมจะนำไปปรับปรุงใหม่ให้ดีกว่าเก่า
12. การกระทำในข้อใดที่แสดงว่าเป็นคนมีความประณีตในการทำงาน
- ทำงานด้วยความรวดเร็ว
 - ทำงานมุ่งให้ผลงานดี
 - ทำงานด้วยความอดทน
 - ทำงานใดหลายอย่างพร้อมกัน
13. "ถึงขยะไม่เลือกที่หมคราซีไปทั้งเมือง" ข้อความนี้เป็นความรับผิดชอบที่ควรมีต่อสิ่งใด
- ตนเอง
 - พ่อแม่
 - ชุมชน
 - ไม่มีข้อถูก
14. ข้อความใดกล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคม
- ขับรถโดยไม่ผิดกฏ
 - ดูมากยากจน
 - กินดื่มสุรา
 - คนดีมีคุณ

15. คุณธรรมที่ช่วยให้เกิดความรับผิดชอบคืออะไร
- ก. ความซื่อสัตย์
 - ข. ความเมตตากรุณา
 - ค. ความไม่เห็นแก่ตัว
 - ง. ความเชื่อเพื่อเชื่อแม่
16. นิกเป็นคนอย่างไร
- ก. ไม่มีความรับผิดชอบ
 - ข. สำนึกผิดและปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น
 - ค. เกียจคร้าน
 - ง. ชอบเล่นอย่างเดียว
17. ผลเสียของบุคลิกภาพความรับผิดชอบคืออะไร
- ก. ไม่ได้รับการเชื่อถือ
 - ข. ทำการบ้านไม่ได้
 - ค. เป็นคนที่สังคมรังเกียจ
 - ง. ถูกขอ ก และ ค
18. ผู้ที่ขาดความรับผิดชอบและสำนึกผิดได้ ควรปฏิบัติอย่างไร
- ก. ทำงานหนักมากขึ้น
 - ข. แก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
 - ค. ทำงานให้น้อยลง
 - ง. อยู่เฉย ๆ ไปก่อน
19. ข้อใดกล่าวถึงความรับผิดชอบได้ถูกต้อง
- ก. ความรับผิดชอบฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้
 - ข. ความรับผิดชอบติดตัวมาแต่กำเนิด
 - ค. ความรับผิดชอบเกิดจากความพอใจ
 - ง. ความรับผิดชอบเกิดจากสังคม

20. ผลลัพธ์ของความรับผิดชอบคืออะไร

- ก. ปฏิบัติงานได้สำเร็จ
- ข. เป็นที่วางใจของผู้อื่น
- ค. สร้างความเจริญให้แกตนเอง
- ง. ถูกทุกข้อ

ภาคผนวก ง

บทโทรทัศน์ เรื่อง ความรับผิดชอบ

บทโทรทัศน์กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

เรื่อง

ความรับผิดชอบ

ผู้แสดง

ครู แม่ นิค นก ทน

ฉากที่ 1 ห้องนั่งเล่น

นิคเดินเข้ามา

นิค

ทน นก ไปเล่นซอหน้ากันเถอะ

นก

ไม่เอาละ นกมีการบ้านทำต้องส่งพรุ่งนี้

ทน

ทนก็มีการบ้านเหมือนกัน

นิค

เดี๋ยวค่อยมาทำก็ได้ เสร็จ ไปเล่นกันเถอะเร็ว ๆ ซิ

นก

ขอบิจะนะจะมาชวน นกไม่เล่นหรอกเสียใจควย

นะจะ แต่มันก็มีการบ้านทำไปส่งควยมิใช่หรือ

นิค

เฮ่นเสร็จแล้วค่อยมาทำก็ได้ แหม หักรูปสัตว์ง่าย

จะหายไป ไปเล่นกันเถอะนะ

นก

ไม่เอาจะทำการบ้านให้เสร็จก่อน

นิค

ทนใจ ทนเราไปกันเถอะ

-ตัด-

ฉากที่ 2 ห้องนั่งเล่น

นิคกับทนทำการบ้าน

นิค

โอ้ย... ยากจังเลย ไม่ทำแล้วละการบ้านอะไร

ก็ไม่รู้

ทน

(เงยหน้าขึ้นมองนิค) อ้าวการบ้านเสร็จแล้วหรือ

นิค

ยังหรอก พรุ่งนี้ค่อยไปทำที่โรงเรียนก็ได้ สบายมาก

พอถึงโรงเรียน เพื่อน ๆ ก็ช่วยนิคทำกันเองแหละ

ตน เสร็จทันหรือ เกียวกฎครูทำโทษนะ ตนว่าพ้นครับ
ทำให้เสร็จดีกว่า

นิก โอ้ย....ว่างนอนแล้วละ ไปนอนดีกว่า (ลุกขึ้น)

-ตัด-

ฉากที่ 3 ห้องโถง

แม่นั่งอยู่ ลูก 3 คนกลับจาก
โรงเรียน

ลูก ๆ สวัสดีค่ะ/ครับ แม่

แม่ สวัสดีค่ะลูก วันนี้แม่มีขนมอร่อย ๆ เตรียมไว้ให้

ลูก ๆ ทุกคนเลย

ตน ค่ะจ้ะ แม่หิวจังเลยครับ ทานเลยนะคะแม่

แม่ จะ แตะลูกของกลางมือให้สะอาดก่อนนะ

(ลูกรับพร้อมกัน ลุกออกไป)

-ตัด-

ฉากที่ 4 ห้องนอน

นิกนอนอยู่บนเตียงคิดถึงคำพูด
ของครู เมื่อเช้านี้

ครู นิกเชื่อนี้เหลวไหลจังนะ ข้างไม่มีความรับผิดชอบ
ซะเลย คราวนี้ครูจะทำโทษโดยตัดคะแนนเธอแล้ว

คราวหน้าอย่าทำอย่างนี้อีกนะ (ภาพนิก)

แม่ (เห็นเข้ามาที่นิก) ยังไม่ว่างหรือจะลุก

นิก ไม่ค่ะแม่

แม่ ลูกเสียใจใช่ไหมจะ

นิก คุณแม่รู้เรื่องแล้วหรือคะ

แม่ ลูกจะ ไม่มีใครในโลกนี้ที่ไม่เคยทำผิดเลย แต่ถาเรา
ทำผิดแล้วสำนึกผิด ปรับตัวให้ดีขึ้น ใคร ๆ ก็ยกย่อง

ชมเชยเรานะลูก ท้อไปลูกต้องชยันมีความรับผิดชอบ
นะจะ แล้วลูกจะไม่ถูกทำโทษอีก
นิก ค่ะคุณแม่ นิกจะทำตัวใหม่ให้ดีขึ้นค่ะ

-ศักดิ์-

ฉากที่ 5 ห้องนั่งเล่น

นิก นก คณ ทำการบ้าน

แม่ ชยันกันจริงลูก ทำอะไรกันจะ ?
นิก นก เฉากลองเหลามาทำที่ใส่ดินสอคะ
แม่ แล้วนิกจะอะไร
นิก นิกเฉากลองมามาทำที่ใส่ของจดหมายให้คุณแม่คะ
แม่ ค่ะจึงแม่จะได้มีที่ใส่ของจดหมาย แล้วงานนี้ของส่ง
ครูหรือเปล่าจะ
นิก ส่งพรุ่งนี้คะ
แม่ แม่... ลูกของแม่ชยันกันทุกคนอย่างนี้ ได้ขียวแม่
จะทำขนมอร่อย ๆ ให้ทาน

-เฟดเอา-

หมายเหตุ ฉากที่นำเรื่องและสรุปท้ายเรื่องเป็นละครชุดเดียวกัน

ภาพ	เสียง
1 ผู้ดำเนินรายการ	สวัสดิ์คะนักเรียน วันนี้นักเรียนทำการบ้านมาหรือเปล่านั้นคะ คนที่ทำการบ้านมาจัดได้ว่าเป็นผู้ที่ทำงานที่ครบมอบหมายได้สำเร็จ เรียกได้ว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ สำหรับคนที่ไม่ทำการบ้านมาแล้วถูกครูทำโทษก็เพราะนักเรียนคนนั้นขาดความรับผิดชอบนั่นเอง ครูเชื่อว่านักเรียนอยากเป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบกับทุกคน ไม่อยากเลยนักเรียนทุกคนสามารถทำได้เราจะมาคุยกันถึงความรับผิดชอบนั้นจะทำได้อย่างไร คนเราเกิดมาทุกคนล้วนจะต้องมีสิ่งที่จะต้องทำกันทั้งนั้น จะถือได้ว่าเป็นหน้าที่ที่ทำได้ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ของนักเรียนก็ต้องออกไปทำงานเพื่อหาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว นักเรียนซึ่งเป็นเด็กก็มีความที่เรียนหนังสือ ครูก็ทำหน้าที่สอนหนังสือ หน้าที่ของแต่ละคนล้วนเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องทำและรับผิดชอบต่อกันทั้งสิ้น
2 ภาพนิ่ง นักเรียนกำลังตั้งใจฟังครูสอน	ความรับผิดชอบของนักเรียนก็คือการตั้งใจเรียน เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำ ไม่ว่าจะเป็นการบ้านหรืองานอื่น ๆ นักเรียนก็ควรที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จและต้องทำให้ดีด้วยนะคะ เช่น ครูให้การบ้านนักเรียนทำ 3 ข้อ นักเรียนก็ควรทำมาทั้ง 3 ข้อ มิใช่ทำมาแค่ 2 ข้อ ถ้านักเรียนทำมา 2 ข้อ ก็ถือว่านักเรียนยังทำงานนั้นไม่สำเร็จ นอกจากนั้นการบ้านของนักเรียนก็ควรที่จะสะอาดเรียบร้อยและสวยงาม จึงจะเรียกได้ว่านักเรียนเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ

ภาพ	เสียง
3 ภาพนิ่ง นักเรียนกำลังทำงานที่โรงเรียน	ความรับผิดชอบนั้นสามารถฝึกให้เกิดขึ้นจนกลายเป็นนิสัยได้ ซึ่งนิสัยนี้ครูอยากให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคน โดยที่นักเรียนต้องพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จ ทันเวลาทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายด้วยการที่นักเรียนต้องมีความตั้งใจจริง มีความขยันหมั่นเพียรและตรงต่อเวลาในการทำงาน ถ้านักเรียนทำเช่นนี้ได้ทุกครั้ง ก็จะเกิดเป็นนิสัยที่ดีในการทำงานต่อไป ก่อนนี้นักเรียนคงทราบว่ามีหน้าที่อะไรจะต้องทำสามารถที่จะรับผิดชอบอะไรได้บ้าง ครูจะแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 อย่าง คือความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อตนเอง เช่น การตั้งใจเล่าเรียน การแต่งกายให้เรียบร้อยอยู่เสมอและเอาใจใส่ต่อสุขภาพอนามัยของตน ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ผู้ที่มีความรับผิดชอบต้องมีความตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จทันกำหนดเวลาเรียนร้อยด้วยดี ทั้งงานบ้าน ที่โรงเรียน และส่วนตัว เช่น เมื่อเราอยู่บ้านมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน จะช่วยคุณแม่ทำอาหาร ล้างจาน ถูบ้านหรือดูแลน้อง ๆ ช่วยคุณพ่อรดน้ำต้นไม้ ให้อาหารสัตว์เลี้ยง เมื่อถึงเวลาที่ต้องทำงานให้เสร็จเรียนร้อยทันเวลาโดยไม่ต้องให้พ่อแม่มาคอยบังคับหรือตักเตือนบ่อย ๆ เมื่ออยู่ที่โรงเรียนถ้าเป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียนก็ควรมาแต่เช้า

ภาพ	เสียง
4 ภาพนิ่ง นักเรียนไปเที่ยวสวนสัตว์ ภาพนิ่งข้ามถนนตรงทางข้ามที่โรงเรียนกำหนดให้	ทำความสะอาดก่อนโรงเรียนเข้า นอกจากนั้นต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับและระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เช่นไม่มาโรงเรียนสาย ต้องแต่งกายให้ถูกระเบียบ ไม่ซัดเชียนโต๊ะหรือผนัง ไม่ทิ้งเศษกระดาษลงบนพื้นถนน เป็นต้น ความรับผิดชอบเหล่านี้สามารถฝึกฝนให้เกิดเป็นนิสัยสำหรับทุกคนได้ โดยเฉพาะสำหรับนักเรียน ขอให้นักเรียนมีความตั้งใจที่จะฝึกฝนตั้งใจที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จทันกำหนดเวลาและเรียนร้อยด้วยดีทุกครั้ง ก็สามารถเกิดเป็นนิสัยที่ดีกับนักเรียนได้ และควรจะเป็นคนที่พูดจริงทำจริง มีความซื่อสัตย์ตรงต่อเวลา ก็จะสามารถทำงานนั้นให้สำเร็จได้ คราวนี้ลองมาฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ คุยกันว่าเขารับผิดชอบอะไรกันบ้าง
5 สัมภาษณ์นักเรียน 2 - 3 คน	ผู้สัมภาษณ์ "น้องชื่ออะไร" น้องเอ "ชื่อเอศครับ" ผู้สัมภาษณ์ "น้องเอเคยเรียนเรื่องความรับผิดชอบ" น้องเอ "เคยครับ" ผู้สัมภาษณ์ "ความรับผิดชอบคืออะไร" น้องเอ "เวลาที่ครูมอบหมายงานให้ทำต้องทำให้เสร็จ เวลาเรียนก็ต้องตั้งใจเรียนครับ" ผู้สัมภาษณ์ "น้องชื่ออะไร" นุบ "ชื่อนุบค่ะ" แคท "ชื่อแคทค่ะ"

ภาพ	เสียง
	ผู้สัมภาษณ์ "น้องสองคนอยู๋บ้านช่วยคุณพ่อคุณแม่ทำอะไรบ้าง"
นุบ	"เค็คคักคะ"
แคท	"กวาดบ้านคะ"
ผู้สัมภาษณ์	"อยู่โรงเรียนละคะ"
นุบ	"ทำความสะอาดห้องเรียนคะ"
แคท	"กวาดห้องคะ"
ผู้สัมภาษณ์	"คุณครูเคยชมหรือเปล่านั้น"
นุบ	"ชมคะ ชมว่าห้องเรียนสะอาดจัง"
แคท	"ชมเหมือนกันคะ"
ผู้สัมภาษณ์	"น้องเบิร์ตอยู๋บ้านช่วยคุณพ่อคุณแม่ทำงานอะไรบ้างคะ"
เบิร์ต	"ช่วยคุณแม่ล้างจานครับ"
ผู้สัมภาษณ์	"ช่วยคุณพ่อทำอะไรคะ"
เบิร์ต	"ช่วยคุณพ่อล้างรถครับ"
ผู้สัมภาษณ์	"น้องช่ออะไรคะ"
ช่อ	"ช่อออกครับ"
ผู้สัมภาษณ์	"ประโยชน์ของความรับผิดชอบมีอะไรบ้างคะ"
ช่อ	"ทำงานได้เสร็จทันเวลา และเป็นที่ไว้วางใจของ ผู้ปกครองครับ"
6 ผู้ดำเนินรายการ	แล้วนักเรียนทำอะไรกันบ้างคะ การที่นักเรียนได้ปฏิบัติและ ได้ทำในสิ่งที่นักเรียนได้ฟัง ได้ชมในวันนั้นแล้ว นักเรียนก็จะ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบกับทุกคน ตลอดจนจะได้เป็นที่ยอมรับ และไว้วางใจจากคุณพ่อคุณแม่ คุณครูและเพื่อน ๆ ด้วยนะคะ เมื่อมีงานที่สำคัญ ๆ นักเรียนก็อาจเป็นผู้ที่มีโอกาสได้ทำงาน

ภาพ	เสียง
	สำคัญ ๆ นั้นด้วย มาถึงขณะนี้ครูก็จะถามนักเรียนว่า มีใครยังไม่อยากทำการบ้าน ไม่อยากทำในสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ อยู่สักบ้าง กลับตัวเสียใหม่นะคะ คนที่สามารถสำนึกได้และปรับปรุงแก้ไขตนเองใหม่ให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบได้เป็นคนที่น่ายกย่องชมเชย แล้วนักเรียนก็จะได้ออกว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบกันทุกคน

ภาคผนวก จ

แบบประเมินรายการโทรทัศน์ เรื่อง ความรับผิดชอบ

4.4 คุณภาพของเสียง

☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ควรปรับปรุง

.....

4.5 ความต่อเนื่องของรายการ

☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ควรปรับปรุง

.....

4.6 ส่วนประกอบของรายการอื่น ๆ

☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ควรปรับปรุง

.....

4.7 ความเหมาะสมของการใช้เวลา

☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ควรปรับปรุง

.....

5. เนื้อหาสาระของรายการ

☐ ถูกต้องเหมาะสม ☐ ต้องปรับปรุง

.....

.....

6. กลุ่มผู้รวมรายการ

ผู้ดำเนินรายการ

☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ควรปรับปรุง

.....

7. ผู้รวมรายการหรือผู้แสดง

☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ควรปรับปรุง

.....

8. ความเห็นอื่น ๆ

.....

9. ผลการประเมิน

☐ ให้ออกอากาศได้

☐ ต้องปรับปรุงก่อนออกอากาศ

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 ()

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางหทัยรัตน์ ช่อสกุล เทียนศรี

เกิดวันที่ 3 เดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช 2500

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 120/53 ถนนรามอินทรา

ตำบลคันนายาว เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10230

ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน นักวิชาการโสตทัศนศึกษา 4

สถานที่ทำงานปัจจุบัน สำนักเทคโนโลยีการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ปากเกร็ด นนทบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2517 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสตรีกาญจนบุรี

พ.ศ. 2521 ปอศ. (ช่างภาพ) จากวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ

พ.ศ. 2526 กศ.บ. (เทคโนโลยีทางการศึกษา)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2532 กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร